

An ordinary man's

Ryszard Siwiec 1909–1968

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
Oddział w Rzeszowie

An ordinary man's cry

Ryszard Siwiec 1909–1968

ISBN 978-83-8098-462-2

Table of Contents

PRL and the Prague Spring.....	1
Self-immolation.....	19
A man.....	28
SB activities.....	52
Publicity.....	68
Remembrance.....	77
About the project.....	105

PRL and the Prague Spring

The Prague Spring – a term used to describe a period of political liberalisation in Czechoslovakia.

This gradual process of implementing reforms began on 5th January 1968 when Alexander Dubček was appointed the First Secretary of the Communist Party of Czechoslovakia, and ended in August 1968 when the armed forces of the Warsaw Pact invaded Czechoslovakia in the operation codenamed “Danube”. Armed forces of the Soviet Union, Poland, East Germany, Hungary and Bulgaria participated in the operation. (East Germany forces did not actually enter Czechoslovakia due to fears for possible psychological and propaganda effects – only the representatives, particularly liaison officers, participated in the operation). Over 26,000 soldiers from 2nd Polish Army commanded by Brigadier General Florian Siwicki participated in the operation.

Alexander Dubček aimed to introduce ‘socialism with a human face’. This approach did not assume that the Communist Party of Czechoslovakia was to resign from running the country but intended to introduce elements of pluralism. Social life was reviving, numerous political clubs and public organisations were being created, cultural life was flourishing, preventive censorship was abolished, and the press and television functioned in a new way. Rehabilitation processes of people sentenced by communist authorities began.

The residents of Prague are sitting on a Soviet tank, 21st August 1968, Wenceslas Square in front of the National Museum building

AKGi Reporter/East News

Destruction in the streets of Prague, 21st August 1968

AKGi Reporter/East News

Polish Army Units in the town of Hradec Králové

Fot. Leszek Łożyński.

AKGi Reporter/East News

The Prague Spring did not go unnoticed in the People's Republic of Poland. Both communist authorities and the society reacted enthusiastically to the situation at the southern neighbour's. Unfortunately, despite propaganda efforts the government's and the citizens' reactions did not coincide. The situation was influenced by the recent events in Poland, in March 1968.

For the Polish society the anti-Zionist campaign which started in 1967 as well as increasing limitations to freedom of speech (the symbol of which was the act of taking off, at the end of January 1968, the performance of 'Dziady' directed by Kazimierz Dejmka in the National Theatre) were a sign of abandoning the mottos from October 1956 promoted by Władysław Gomułka's government. They definitely contrasted with the reforms in Czechoslovakia and did not indicate that the Polish authorities were inclined to take similar steps.

These predictions were confirmed in the acts of brutal pacification of students in Warsaw on 8th and 11th March 1968, and then in Gdańsk, Kraków, Łódź, Poznań, Gliwice and Katowice. At that time a call "Poland is waiting for its own Dubček" was coined. Not only was it a sign of solidarity with Czechoslovakian transformations, but also hope for a similar scenario to happen in Poland due to the resistance movement and despite the difficult situation. After all, it was protesting students in Prague that opened the way to changes in the party leadership and reforms.

The Security Service operational photo from the manifestation in Krakowskie Przedmieście in Warsaw

The collection of the Institute of National Remembrance

The Security Service operational photo from the manifestation in Krakowskie Przedmieście in Warsaw

The collection of the Institute of National Remembrance

The Security Service operational photo from the manifestation in Krakowskie Przedmieście in Warsaw

The collection of the Institute of National Remembrance

As a matter of fact, the protests of Polish students were very popular in Czechoslovakia. A number of universities passed sympathy resolutions, and articles condemning the repressions of students and people of Jewish origin by the authorities in the People's Republic of Poland were published in the press.

The protests of students and intellectuals spread across the country, but until the end of March 1968 they were pacified by the authorities. Students (hundreds of whom were conscripted into the army) and teachers (the Warsaw University lecturers received job offers from their Czech colleagues from the Charles University in Prague) were being removed from universities, the independence of universities was limited, and unruly students were replaced with the politically correct ones. In media a smear campaign was launched against 'troublemakers' and 'Zionists', who were being blamed for 'deceiving and leading other students astray'.

Dear Comrades!

Important events have taken place in our country in the last ten years. A considerable part of the student population in Warsaw but also in other academic centres in the country have been deceived and led astray by enemies of socialism.

These enemy forces have sown the seeds of unruly anarchy and law-breaking practices amongst students. By means of provocation they agitated the minds of some students, pushed for street fighting and bloodshed.

Illegal student gatherings and street demonstrations triggered a question: What is happening? Why are students protesting against the state authorities?

The attempts to use Mickiewicz's poetry, which arose from patriotic fighting against the tsarist oppression, in order to slander Poland should be considered political fraud as it misrepresents the deepest, democratic and progressive meaning of Mickiewicz's artistic work.

Now, when the alliance with the Soviet Union, friendship with the reborn and socialist Russian nation is and will remain the foundation of safety, independence and the guarantee of development for Poland, it is our responsibility to eradicate from our minds, without distorting and misrepresenting history, relics of old and bygone conflicts instead of reinforcing them and causing trouble. This is a patriotic and internationalist imperative – the two features which belong to the most beautiful tradition of the Polish nation and the Polish working class.

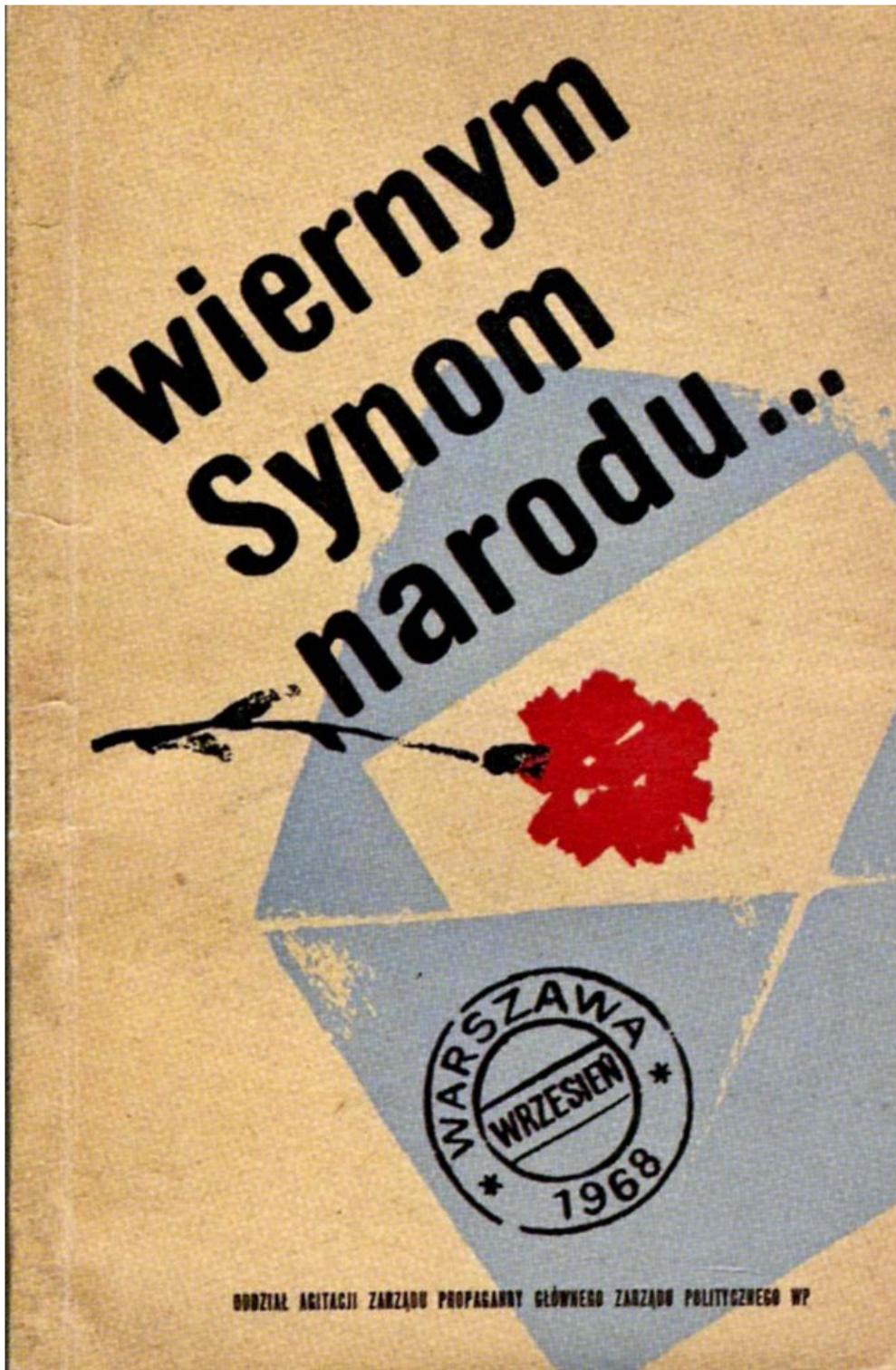
It is easy to imagine what the face of the Polish nation would be like if in 1944 instead of

'ignoramus' the 'enlightened' had come to power. We would live in Poland without the Western Territories, in conflict with the Soviet Union, poor, backward, overpopulated, dependent on Germany and imperialist empires, would be a pawn in their game, would mean nothing because there wouldn't be a place for such Poland in contemporary Europe.

An excerpt from Władysław Gomułka's speech, 19th March 1968

The First Secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party Władysław Gomułka's attitude towards the Prague Spring was negative from the very beginning. He warned Alexander Dubček against dangerous effects of the reforms which were being introduced. He was worried about possible deconstruction of the Soviet Bloc and probably for this reason as the events unfolded he vehemently supported the intervention of the Warsaw Pact forces behind the southern border.

Anti-Czech propaganda campaign was spread all over the country. By means of the whole media machine (press, radio, television) the society was being threatened with consequences of Czechoslovakian reforms and, above all, threats from 'West German revisionists'. Meetings of POPs [pol. podstawowa organizacja partyjna, e.g. basic party unit] were being organised on a large scale where it was stated that 'Zionists' and 'revisionists' were responsible for reforms introduced at our southern neighbour's and their sole aim was to destroy socialism.

The cover of a propaganda publication

Private collection. Material used in Petr Blažek's album "Ryszard Siwiec 1909–1968", Warsaw 2010

There isn't room for fanfares or enthusiasm here. There is room for concern, the type of concern one feels when nursing a sick person and waiting for them to stand up on their own. There is determination, the type of determination you have when you try to save a drowning person – the day will come when a convalescent is able to see and understand who wanted to save them and who wanted them to drown.

We look to the future confidently. It's because we managed to, just in time, frustrate the plans of the Czechoslovakian counter-revolution supported by, and to their fury, imperialism and international reaction, particularly the West German one. This way we are carrying out the motto: "No more Munich! No more September!", "For your freedom and ours". Long live our Homeland – People's Republic of Poland! Long live people's army! Long live our sister Czechoslovakia! Long live indissoluble Polish and Soviet friendship! Long live peace!

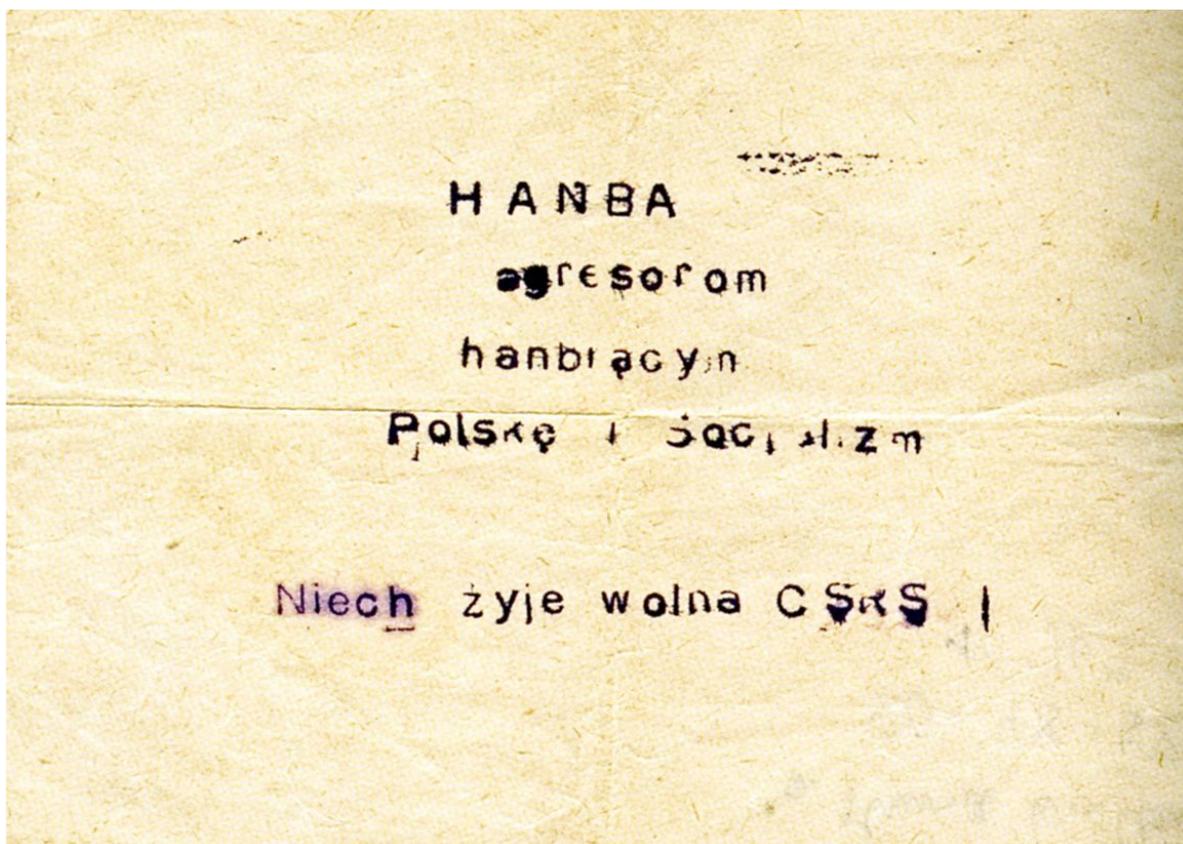
An excerpt from Polish Prime Minister Józef Cyrankiewicz's speech, 31st August 1968

After the intervention in Czechoslovakia and despite information conveniently prepared by the propaganda machine, the voices of outrage and condemnation dominated in Poland. The Security Service which meticulously made records of riots and disturbances supporting Czechs and Slovaks, as part of the operation codenamed "Podhale", only between 21st and 31st August recorded 2147 leaflets and 86 "enemy" inscriptions against the invasion. The Security Service intercepted hundreds of anonymous letters protesting against the intervention. About 80 people were detained and several hundred ordered to attend 'preventive and cautionary talks', several dozen sentenced to up to three years in prison.

An inscription on the wall against Władysław Gomułka's Czechoslovakian policy

The collection of the Institute of National Remembrance

One of numerous leaflets against the intervention

The collection of the Institute of National Remembrance

Flower laying at the Czechoslovakian embassy was a form of protesting and demonstrating solidarity. Intellectuals and the people of culture protested too, although these were rather individual cases.

The best-known was eminent writer Jerzy Andrzejewski's letter to the president of the Czechoslovakian Writers' Association Prof. Eduard Goldstücker.

Do
Eduarda Goldstückera
Prezesa Związku Pisarzy Czechosłowackich

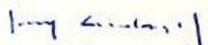
Szanowny Panie Prezesie,

Pełen szacunku i wzruszenia, a także dręczącego niepokoju wobec sytuacji, w jakiej na skutek tragicznych i godnych ubolewania wydarzeń znaleźli się pisarze czescy i słowaccy, proszę Pana, Panie Prezesie, aby zechciał Pan przekazać swoim kolegom wyrazy mojej najgłębszej z nimi solidarności, wyrazy prawdziwego braterstwa ze strony pisarza polskiego, który wprawdzie wyraża tylko własne myśli i uczucia, lecz wierzy, więcej: wie, że znajdzie poparcie ogromnej większości polskich pisarzy, dla których słowa: prawda, miłość, wierność, nadzieja, patriotyzm i postęp jeszcze nie umarły, lub nie zmieniły się w ciężki kamień.

Proszę Pana, aby wiedział Pan i wszyscy Pańscy koledzy, że w dniach Waszych twórczych poszukiwań tak ważnych dla przyszłości całego świata mieliście w polskich pisarzach i intelektualistach przyjaciół ożywionych nadzieją, a gdy przeżywaliście dni szczególnie dla Was i Waszych narodów trudne - byliśmy z Wami, choć pozbawieni we własnej ojczyźnie swobodnego głosu.

Pan pewnością wie dobrze, że poczucie bezsilności wobec gwałtu i przemocy jest ze wszystkich ludzkich upokorzeń klęską najdotkliwszą, a klęska ta staje się ciężarem szczególnie twardym, gdy najlepsze tradycje własnego narodu zostają znieważone, wolność słowa unicestwiona, prawda podeptana. Zdaję sobie sprawę, że mój głos protestu politycznego i moralnego nie zrównoważy i zrównoważyć nie może niesławy, jaką w postępowej opinii całego świata okryła się Polska. Ale ten protest, zrodzony z oburzenia, bólu i ze wstydu, jest jedyną rzeczą, jaką w obecnych warunkach mogę ofiarować Panu i Pańskim przyjaciółkom i kolegom. Proszę więc go przyjąć wraz z nadzieją... Lecz nie mówmy o nadzieji. Strzeżmy nadzieji. Umcniajmy nadzieję. Pracujmy dla nadzieji.

Warszawa, wrzesień 1968

/Jerzy Andrzejewski/

Jerzy Andrzejewski's letter

The collection of Adam Mickiewicz Literature Museum

Sławomir Mrożek, who was in Paris at that time, published his statement in “Le Monde” journal. Jan Lebenstein, a painter and a graphic artist, also submitted an open letter. In Paris “Kultura” Zygmunt Mycielski, a composer and a columnist, published “An open letter to Czech and Slovakian musicians”. Kazimierz Wierzyński, an excellent poet, published a shocking poem “For Jan Palach’s death”.

For Jan Palach’s death

In Saigon Buddhists used to set themselves on fire

no one stopped them from burning till the end

people were standing around the square

looking until they died

on fire

black

squatting

bony scabs

we thought religion made us indifferent to their death

that one could die by choice

go into fire of one's own free will

to achieve eternal non-existence

a quarter of an our earlier

we thought they were different

that it was there, not here

and things were done differently

*and very few were ready to cross the ocean
to find them still alive
read their charred faces
and their meaning*

*but now we know everything
now the fire is ours
here someone is burning for himself
and for us
burning of his own free will
in the middle of his own nation*

*no one from the remote world
stops him from burning till the end
they are sleeping in the squares, squatting
until chipped cinder turns into ash*

*no one runs up to them still alive
nor wants to read what's written on the face of Prague
where the tradition of fire buried in ash was suddenly sealed*

Golden City

*don't see a young man off
to rotten ground*

to the cemetery

give him to us

ghostly cemeteries

of our lives

he's burnt and is still burning

dying but living on

glowing in the middle

wants to leave as soon as he can

the funeral from this burnt offering

mix with the future

into the crowd

don't give him to the ground

don't stop him on his way

we need him

he might attack us with fire

all of us asleep

he'll hit us with it when we're still in darkness

Some academics from universities and the Polish Academy of Sciences returned their party membership cards in protest. Amongst those who withdrew from the Polish United Workers' Party were Bronisław Geremek, Krystyna Kersten and Tadeusz Łepkowski.

The most dramatic act of protest against the Warsaw Pact's intervention in Czechoslovakia was Ryszard Siwiec's act.

Self-immolation

The concept of self-immolation – strongly related to the Buddhist and Hindu tradition – is alien to Judeo-Christian tradition where suicide is considered evil, which hurts you and your community, as well as transgression against God - the creator of life. For this reason every act of suicide (particularly in public) becomes the topic of animated discussion and the reasons for this act are investigated.

On 11th June 1963 a Vietnamese monk Thich Quang Duc set himself on fire in Saigon, at a busy intersection in the city centre. He wanted to protest against the dictatorship of a Catholic president Ngo Dinh Diem and the persecution of Buddhism in Southern Vietnam. It was not the first or the last act of a Buddhist monk's (or a nun's) self-immolation in the history – it became known in the whole world thanks to a widely distributed photograph taken by Malcolm Browne. In Buddhism self-immolation, although it still remains unusual and not at all common, is accepted – particularly in China and Southern and Eastern Asia. It must also be remembered that this act of self-destruction, is understood not as an act of despair and helplessness, but evidence of commitment and courage. A Buddhist who chooses to die this way abandons passivity in the face of evil and destruction. In an active way but free of violence against others, he/she warns against destruction which self-immolation is the symbol of. It is also a warning and an attempt to stop an individual from walking down the road of destruction. Self-immolation can be understood as a cry, but not of despair but rather a warning, and – in this cultural context – an offering made by an individual in the interest of the whole community.

The act of self-immolation by a Buddhist monk Thich Quang Duc

Everett Collection/East News

The photograph taken on 11th June 1963 was awarded the Photograph of the Year in the World Press Photo Contest (1963) and gave Malcolm Browne the Pulitzer Prize (1964)

Malcolm Browne himself recalled in which circumstances the photo was taken:

It was at night on 10th June 1963. Duc called me and said: Mr Browne, please come to such and such pagoda tomorrow at 6am. Something really important is going to happen. I knew instantly that it was unusual – a crowd of Buddhist monks and nuns had gathered, many of them were crying. Two young monks took out a plastic petrol can, poured it all over the older one and took a step back. Thich Quang Duc lit a match which he had kept on his stomach and set himself on fire. I was dumbstruck; I felt a cold sweat come over me. With great difficulty I managed to concentrate on the focus, exposition and the activity of taking the photo. I was terrified. On many occasions I was asked if I could have stopped this suicide. I couldn't. There was a tight group of about 200 monks who were ready to block me if I had tried to move. Some of them threw themselves in front of fire engines.

However, after all those years I feel I contributed to this death. That this monk wouldn't have done it if he hadn't been sure of the presence of a reporter who would then be able report the whole thing to the world (quotation from wikipedia.org)

The photograph was distributed around the world, not only in media but also through the Chinese government which attempted to turn this image into a symbol of 'American imperialism' (photos of other Buddhist monks and nuns committing the acts of self-immolation as a protest against the war in Vietnam were used in a similar way).

The acts of self-immolation by Buddhist monks were used by the propaganda of the Eastern Bloc as a symbol of fighting American 'militarism' and the war in Vietnam. Images widely discussed in official media reached the Eastern Bloc nationals where, apart from overtones that the authorities were interested in, inspired people who searched for possibilities for 'waking up' indoctrinated societies and shouting out their protest against communism.

When a Buddhist monk committed an act of self-immolation he decided on making a painful sacrifice, he wanted to announce with his screaming that he had something important to say. Physically nothing in the world hurts more than a burn. A Buddhist monk who decided to make this sacrifice committed an act of self-destruction, but there was also something creative in this act.

Rev Prof. Józef Tischner about the Buddhist idea of self-destruction

The extract comes from the documentary by Maciej Drygas "Hear My Cry"

In the context of events in Czechoslovakia the act of self-immolation by a 21-year-old student Jan Palach from the Charles University in Prague on 16th January 1969 became the most famous incident. (You can learn more about other acts of self-immolation on www.janpalach.cz). Unfortunately, the radical protest of Ryszard Siwiec which took place earlier went unnoticed.

Ryszard Siwiec prepared his act very carefully: he drew up his will; 3-4 days before he left, he managed to get the pass to the harvest festival which took place at the 10th- Anniversary Stadium in Warsaw. He had his photo taken at the photographer's; his family collected it after his death. He bought solvent and prepared leaflets which he then took with him to Warsaw. The day before, he went to the castle in Przemyśl and accompanied by two friends recorded his message on a cassette tape. On 7th September in the morning he said goodbye to his family. He took his son's inexpensive watch, left

him his, much more valuable, as a keepsake. On the train to Warsaw, in the early hours of the morning on 8th September, he wrote a goodbye letter to his wife (she received it many years later as it was intercepted by the Security Service):

Dear Marysia! Don't cry! Don't waste your energy, you'll need it, I'm convinced that I've lived for 60 years for this moment. Forgive me, I couldn't do it any other way, for the truth not to be forgotten, for the humanity and freedom – I'm dying. But it's the lesser of two evils – like the death of millions, don't come to Warsaw, nothing can help me anymore, we're approaching Warsaw, I'm writing on the train and that's why it's a little crooked. I feel so good, I feel so calm, so peaceful – like never before in my life!

Shots from the movie recorded by the Security Service officer Lieut Tadeusz Czyżewski and then attached to the documents of this case codenamed “Wawel”. In later years the sound track, as well as a voice-over commentary were added. A fragment was then attached to the series of twelve films which served as a training programme for security service officers. A false piece of information appears in the film, namely that it was made in 1969. Most likely this was done deliberately in order to avoid associations with the intervention in Czechoslovakia and the events in March 1968.

The collection of the Institute of National Remembrance.

Several hours later at the 10th-Anniversary Stadium – in the presence of 100,000 people including the authorities – with Władysław Gomułka as the main guest – dramatic events took place. Exactly at 12.15 pm in section 13 which was located near the parade box (the pass allowed the entrance to section 37) Ryszard Siwiec poured solvent all over him and lit fire. He was burning whilst standing. Among other things he was shouting “Long live free Poland!” “This is a free, dying man’s cry!” “Don’t rescue me, look what’s in my briefcase!”

People standing next to him moved several metres away and watched him from a safe distance. It took them a few minutes to put him out; he was making it very difficult himself trying to escape and defending against those who were trying to help him. Although all his clothes had burnt on him, he didn’t lose consciousness. He left the stand on his own, clumsily supported by militia officers. He was taken to hospital not by an ambulance but an unmarked Security Service car.

The celebrations were not stopped even for a moment. On the field groups carried on dancing; music was coming from loudspeakers. Siwiec’s briefcase remained at the stadium. It contained, among

other things, a white and red flag with an inscription “For your freedom and ours. Honour and Homeland” as well as leaflets which began with words: “I protest against unprovoked aggression against our sister Czechoslovakia...”

As a result of extensive burns (second and third degree burns covering 85% of his total body surface) Ryszard Siwiec died on 12th September 1968 in the Prague Hospital in Warsaw.

I

We started the second part of the report, the second part of the programme which was definitely harder, but for the reporter also more rewarding.

More difficult, because it's really tricky to talk about dancing on the radio but with Sławek Szof, who I was doing this transmission with, we came up with this idea that we'd speak to the beat.

So when a group that danced polonaise turned up on the field, we spoke in a swinging and sliding way so that we could describe these stripes, these wonderful clothes to the beat of a polonaise. The same with waltz, and so on. And so on.

Suddenly I heard a hum, an alarming buzz, like when you are at a football match and you focus on the game but all of the sudden a fight starts. But first there's the buzz, the anxiety, and then you start paying attention and trying to find out where it's coming from and notice that something is happening.

II

When the harvest wreath was being laid I spotted that in the section under mine people had dispersed and there was this massive column of dark smoke.

III

It was sheer coincidence that I was at this stadium. I wasn't following what was going on there but I do remember that it was a beautiful day, blue sky, young people were dancing, music was playing and then in the adjacent section fire broke out.

IV

In the nearby tunnel young people were preparing to perform. And at some point one the group members shouted:

“Mum, there’s a fire!”

I ran out in front of the section and I saw a tall column of smoke, people screaming and a person on fire.

V

Of course, I had a 180 mm lens camera with me, on a tripod stand. I was looking through the lens, and I saw what was happening on the other side of the stadium more closely. Very clearly I saw a man on fire.

III

People started to run away, they were saying: vodka, the man caught fire because of vodka. I saw that man; he was trying to break free from those trying to put him out.

IV

People are running away, screaming, shouting, and I have to look after the young people with me, stop them from going there, what would they go there for?

II

I took my jacket, quickly jumped off, I mean, I ran down and tried to put that man out by throwing my jacket onto his head.

I managed to do it; I smothered the fire for 2-3 seconds when I suddenly felt intense heat from underneath.

VI

And he was shouting: "Down with communism! Down with Gomulka!" and so on, about Soviets, and so on, there was everything in his repertoire. It's hard for me say at this moment but when I threw my jacket onto his face he was so burnt already that his skin with his hair, everything came off him and was on my jacket. Blood and so on. It was shocking:

eyes bleeding, ears bleeding, he's burnt all over, everything together: skin, hair, and so on... It's a really shocking sight. But I managed to put him out, but the only thing left on him in terms of clothes was his belt he was holding onto.

II

A man on fire is a horrific sight. I saw him change colour, like a chameleon, from purple, green to red.

His hair was standing up, like flagpoles.

He was on fire and people were shouting: madman, loony!

III

The men sitting next to me, in civilian clothes, brought a black briefcase and they were looking through it. The papers were a typescript which said that this man did it in protest against what had happened in Czechoslovakia.

I knew it straightaway. One of them even said that if he could, if he had a gun, he'd shoot him.

I

For a moment I trembled, or it was rather a tingling sensation.

Something I hadn't experienced and wouldn't want to ever experience again but I will never ever forget this sensation.

I had to pull myself together because I had to go on with the broadcast; anyway, we had texts so we concentrated on those. Another dance, another colourful image, we went on with the broadcast.

III

The ambulance came and people tried to shepherd him there, but they were scared to touch him. The doctor as well, in a white doctor's coat, wanted to do something but he was afraid to touch him.

He was below me for a while and was shouting something but the music was playing and we couldn't hear him.

He was shouting a lot.

Statements of witnesses to the events at the 10th-Anniversary Stadium.

The extract comes from the documentary by Maciej Drygas "Hear My Cry"

A man

Ryszard Siwiec was born on 7th March 1909 in Dębica where he also finished primary school. After his father died, he moved to Lviv with his mother.

First, he continued his education in Jan Długosz secondary school and then in the Humanities Department at Jan Kazimierz University which he graduated from with a Master's degree in Philosophy. After graduation he started working in the Tax Office in Lviv. In 1936 he moved to the Tax Office in Przemyśl.

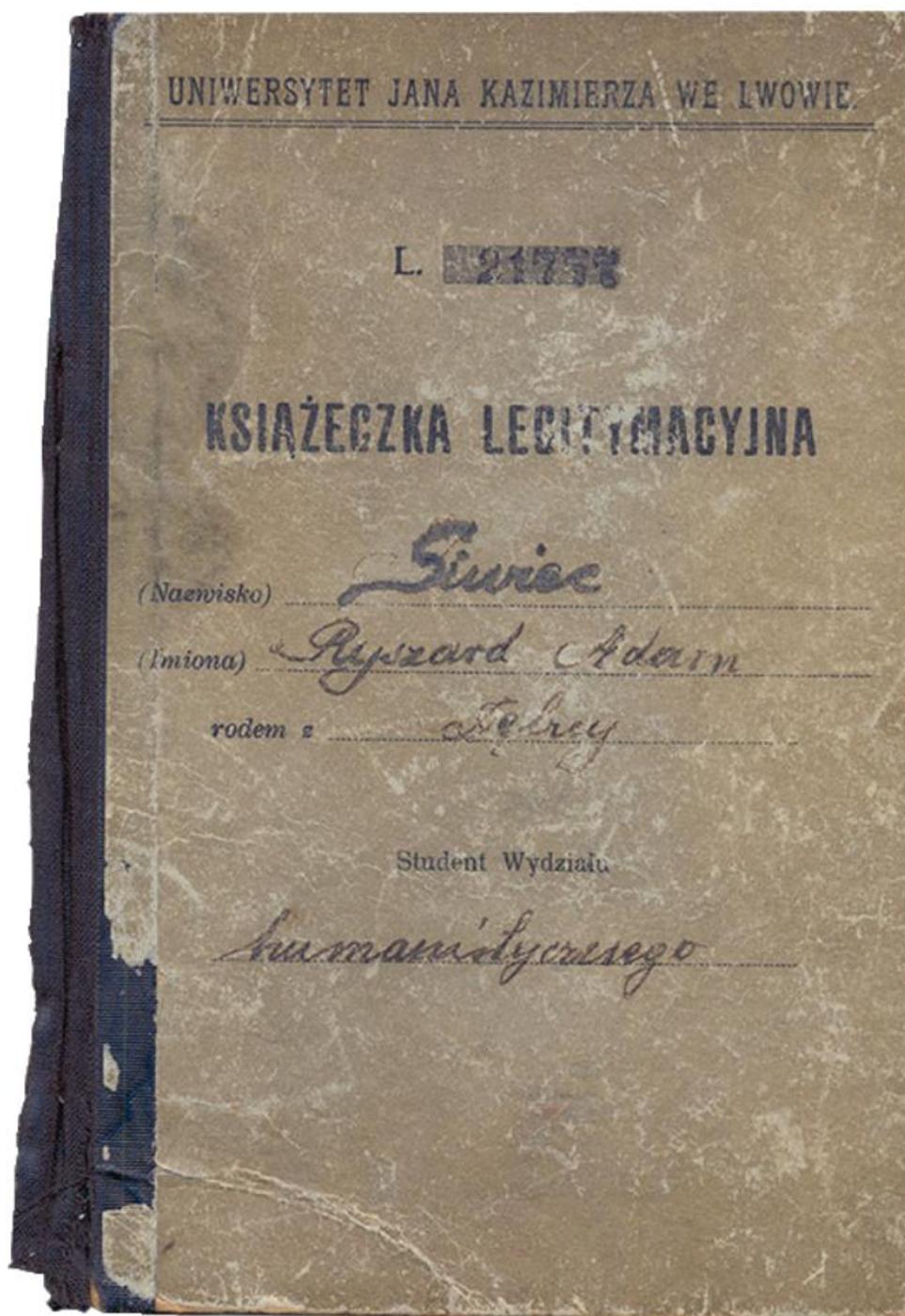
The photo of Ryszard Siwiec's class in Jan Długosz secondary school in Lviv, 1920's

The collection of the Siwiec family

Summer camp in Petlikowice, near Buczacz, 1926

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec's student card from Jan Kazimierz University in Lviv

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec (first from the right) during his studies in Lviv

The collection of the Siwiec family

University times

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec (third from the left) in the army

The collection of the Siwiec family

With friends, 1920's

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec (from the right), 1930's

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec (standing second from the left) with employees of the Tax Office, Przemyśl, 1937

The collection of the Siwiec family

During Nazi occupation he left his job in the office as he didn't want to, he used to say, collect taxes for the invader. He found a physical job at the urban greenery centre. He was sworn into the ranks of the Home Army and for several months he was hiding in the area of Zbydniów in Tarnobrzeg district. In 1942 he returned to Przemyśl and started working for a wholesome fruit and vegetable company Olf Köpke & Co.

As a physical worker looking after urban greenery in Przemyśl, 1940–1941

The collection of the Siwiec family

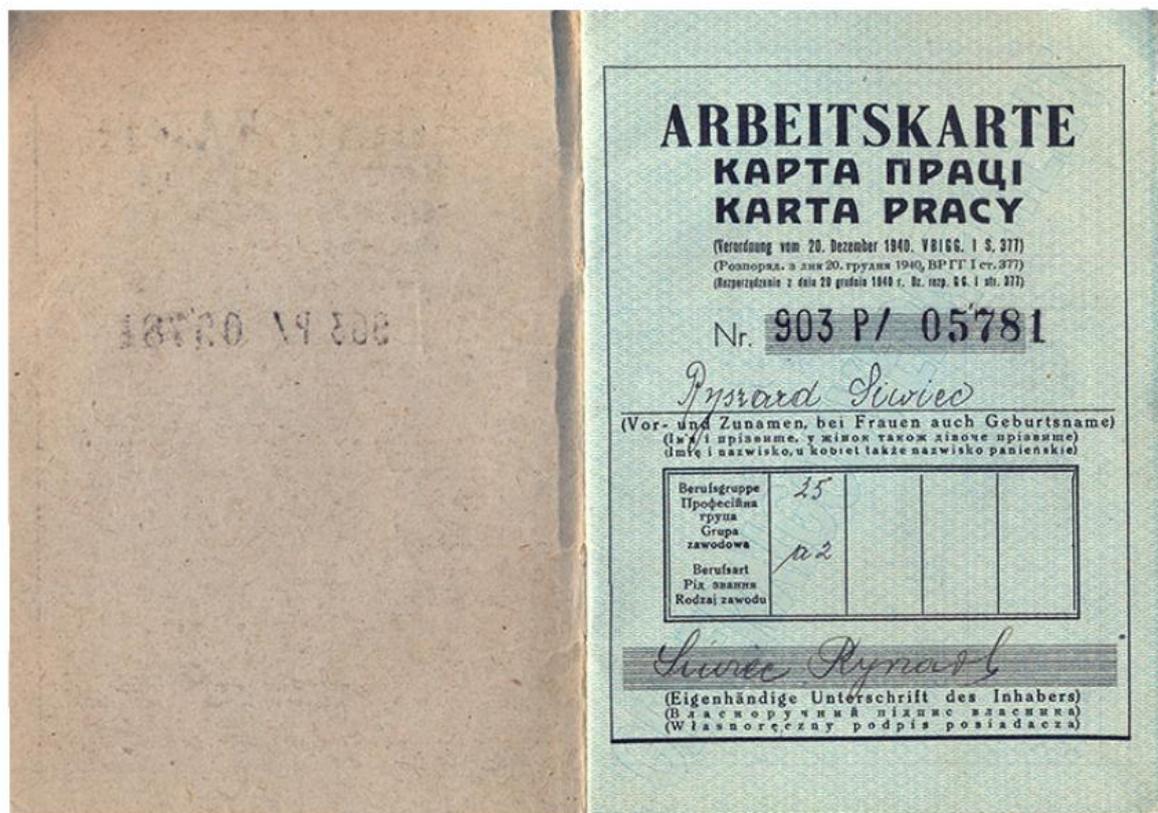
As a manager of a fruit and vegetable collection point in Przemyśl (sitting), his later wife Maria fourth from the left, 1942–1945

The collection of the Siwiec family

As a manager of a fruit and vegetable collection point (second from the left), his later wife Maria sitting first from the left, 1942–1945

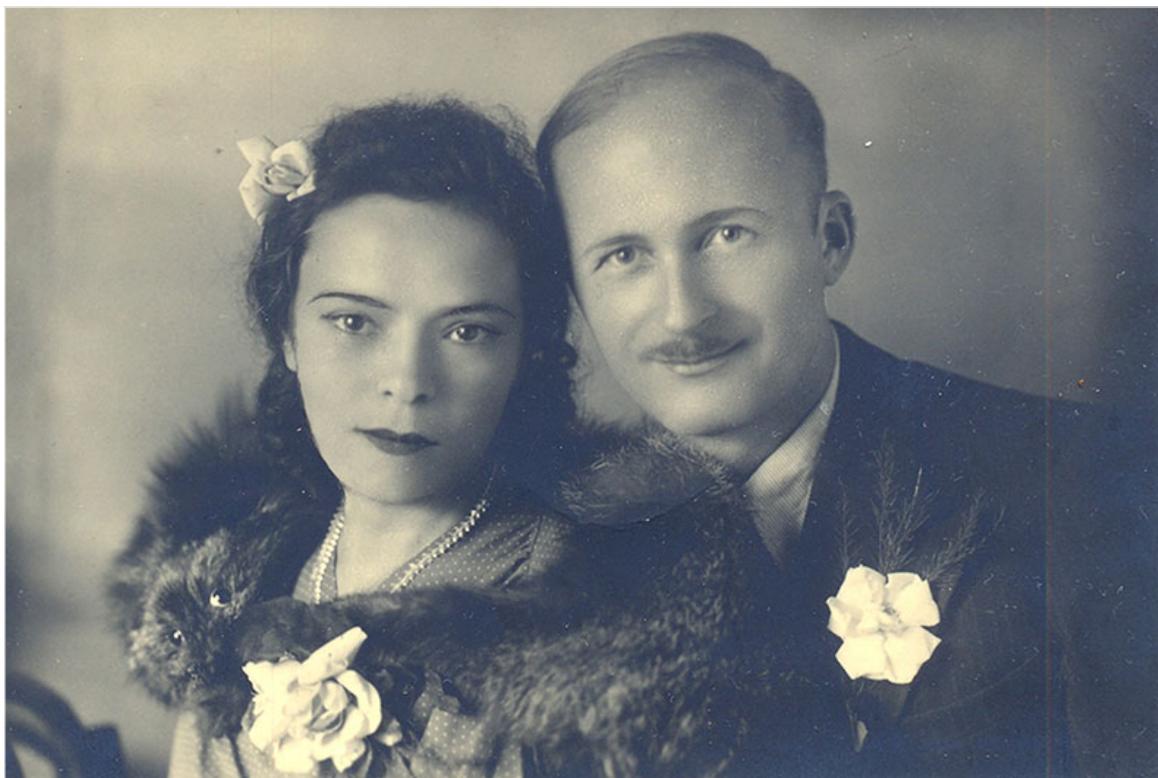
The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec's Arbeitskarte (work card)

The collection of the Siwiec family

After the War he rejected a teacher's post refusing to teach rubbish. From 1946 together with Jan Wojnarowicz he produced wine. After the company was nationalised in 1952 he continued working there but not as a co-owner but an ordinary employee – as a legal adviser and chief accountant. Until his tragic death.

Maria and Ryszard Siwiec's wedding photograph, 1945

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec with Stanisław Łącki, a lawyer and friend from Lviv, and his daughters Elzbieta and Innocenta in Lipowica (the outskirts of Przemyśl), 1950's

The collection of the Siwiec family

Jan Wojnarowicz (first from the left) and Ryszard Siwiec – former co-owners of the Wine and Honey Manufacturing – with employees, August 1959

The collection of the Siwiec family

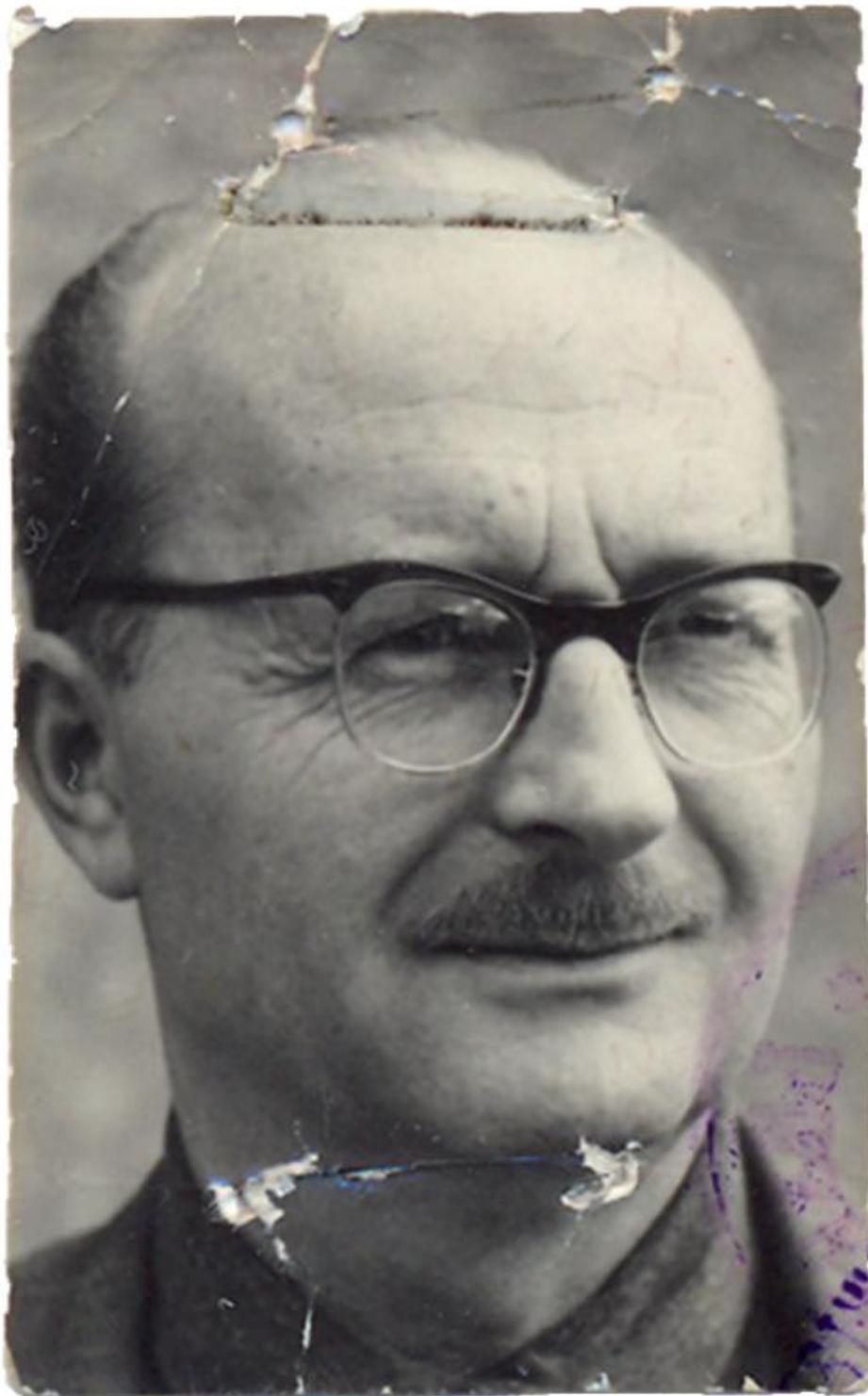
The Siwiec family (from the left: Innocenta, Mariusz, Ryszard, Adam, Elżbieta, Maria) with friends (a 303 Squadron pilot Witold Łukociewski and Mariusz Maciebach) before entering the tenement house in Przemyśl, where the family lived, June 1961

The collection of the Siwiec family

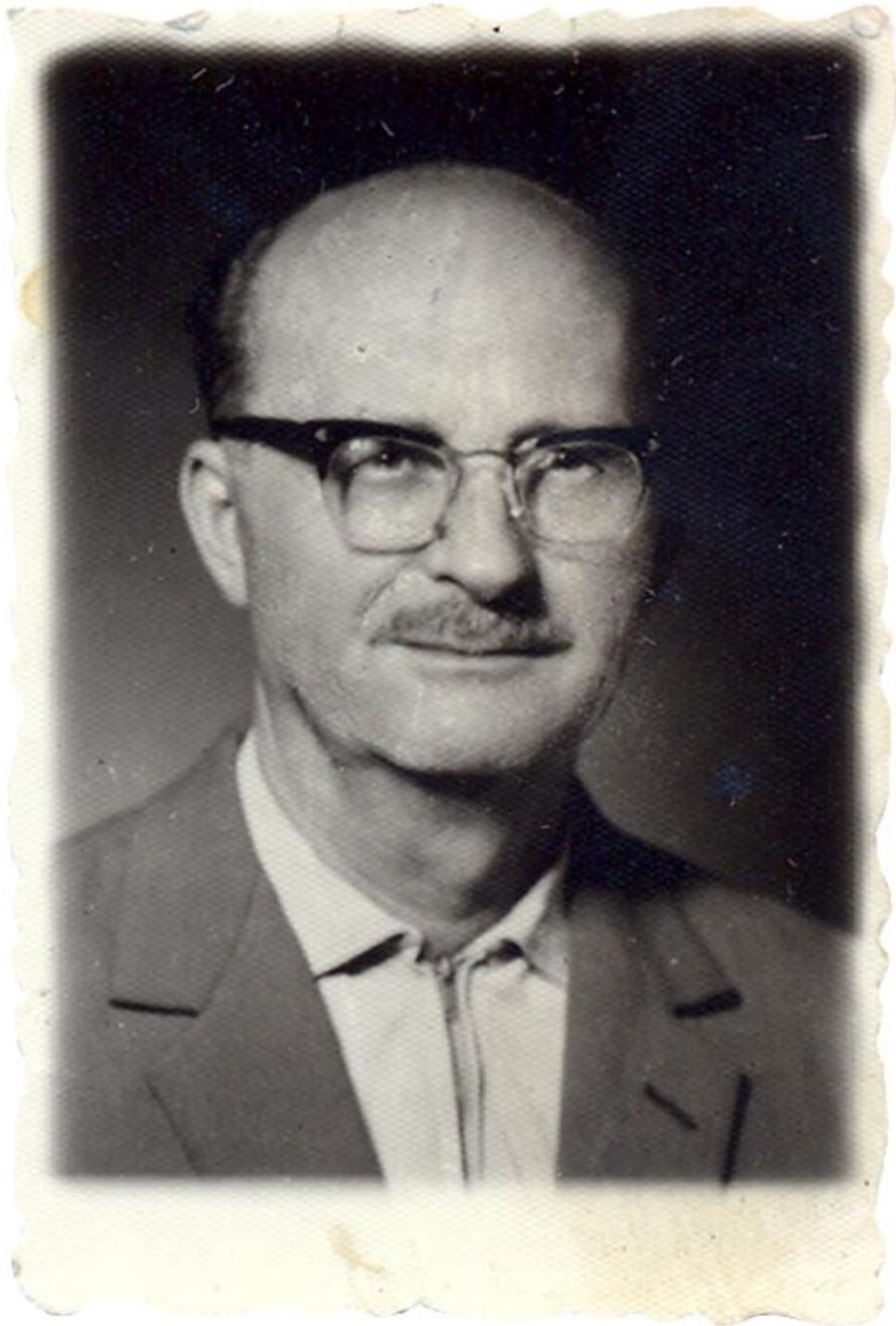
Ryszard Siwiec in the castle in Przemyśl, spring 1968

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec, 1968.

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec's last photo, collected from the photographer's after his death

The collection of the Siwiec family

Ryszard Siwiec brought up 5 children. His family remembers him as an enlightened man, Catholic and a fervent patriot who cultivated national traditions. He loved literature - his book collection consisted of about 3,000 tomes. He also had an impressive collection of pipes. He was a sportsman. He was excellent at skiing and swimming. Before the war he used to play hockey in the first team of 'the Blacks' in Lviv. For many years he typed leaflets on his own typewriter "Erica" and signed them with his pen name Jan Polak. His daughter Elżbieta who studied in Wrocław used to put them into letter boxes. Ryszard Siwiec never agreed with the political situation after Soviets entered Poland. He refused to accept the communist ideology and the totalitarian system, the symbol of which were the dramatic events on 8th September 1968.

Tadeusz Kamiński (cousin)

For many years Ryszard was a quiet man. He didn't reveal his deep thoughts and experiences.

And then after 1960 he suddenly started sharing his thoughts, experiences and feelings with the people around him.

It reminds me of a volcano eruption which is dormant for many years, prepares for an eruption and then suddenly erupts. It was how Ryszard suddenly erupted and started revealing his thoughts.

In 1968 when the Warsaw University students were being beaten with truncheons by the militia and so-called workers, he felt it was his personal failure. He felt insulted and personally completely violated.

Janusz Janiszewski (friend)

I think it was an idée fixe.

That he decided it was his idée fixe, so that – I believe – he could sacrifice and make those Poles who had simply sold out to the government feel guilty. It was his protest.

I believe, I'm convinced from the conversations, it's very hard to repeat them, but they revolved around one subject which was the atmosphere of the time. The atmosphere of dissatisfaction, slavery, humiliation, social inequity. This might sound cliché but let me tell you, he was a very strong and determined person.

Tadeusz Kamiński (cousin)

He hoped that the whole society through those gathered at the 10th- Anniversary Stadium would understand that the existing regime had to be fought, that hypocrisy and lie had to be fought.

That the Polish cause had to be fought for.

Maria Siwiec (wife)

My husband used to say that God came first, then Homeland and then family. He thought in these terms.

Innocenta Siwiec (daughter)

Father was a very righteous man. Sometimes so righteous that it was difficult to bear.

Adam Siwiec (son)

I imagine that he would have done it again if we could go back in time.

Ryszard Siwiec being remembered by his family and a friend

The fragment comes from the documentary by Maciej Drygas 'Hear My Cry'

His own words recorded the day before he went to Warsaw best convey his intellectual background and beliefs:

Polish nation! We must not allow for the fourth partition of Poland to happen!

We must not forget the horrendous crime that happened in Katyń!

We must not allow for our national traditions, culture, history and patriotism to be killed!

Poland can be free and democratic without the intervention and interference from foreign empires.

We must not allow for our Polish mothers” and fathers» faith to be taken away from us!

We must not allow for our wonderful young generation to be poisoned with the venom of foreign ideology which we will never accept!

[...]

We must protest against the participation of our forces in invading Czechoslovakia which is not compatible with our national honour!

We must not contribute to the crime of genocide!

We must not allow for the venom of Anti-Semitism to be instilled in us!

Long live free and independent Poland!

[...]

You are sending tanks to Czechoslovakia today only because the whole nation is demanding, horror of horrors and eternal shame for 20th century and us – freedom of speech! [...]. Freedom from fear, which means limiting all-powerful security forces. And because they want to build human progressive socialism. Forces representing almost 300 million people invaded 14 millions of Czechs and Slovaks. They openly invaded a small, peaceful country which didn't put up any resistance. The shame of this act speaks for itself. It will forever remain one of the darkest periods in your history. And you have plenty of such stains. The whole world has already judged you. Everyone has condemned you.

[...]

People! People! Wake up! [...] Don't let them murder you! How is it possible for a group of people to gain total control!? [...]

Hear my cry! An ordinary man's cry, a son of the nation who loves his and others” freedom more than anything, more than his own life! Come to your senses! It's not too late!

The fragment of the recording from 7th September 1968.

Ryszard Siwiec

The fragment of the recording from 7th September 1968.

The fragment of the recording from 7th September 1968.

To authorities and owners of the Soviet Union.

To working masses, farmers and workers. To Soviet writers and intellectuals. To young people, the future of all nations.

Lenin said: every nation which subjugates other nations has to fall, it's nothing new; it's a common truth, a law of history and development. Do you think that your empire won't fall because you called this act of subjugating liberation? That you call a lie – the truth, slavery – freedom and absolute tyranny of an irresponsible political clique – democracy? That you called the act of replacing the exploitation of a man by another man with total exploitation by a single monster capitalist, a state, socialism?

That you called your fight for world domination – the fight for peace? I'm asking you – why are you convinced that you are the only ones in the history of human kind who will be able to build and maintain an empire built on violence, suffering and injustice? Which nation given a real choice will choose a system based on yours? No nation, no country. Because your system hanging on bayonets and taken to other countries on the Red Army tanks, your system forced upon them and brutally maintained is neither a dictatorship of proletariat, nor communism, socialism or democracy. There is no price that couldn't be paid for this system not to control the world.

People, people, wake up! Young people, the future of the nation, don't let them murder you every 20 years for different 'isms' to come or go, for this or the other group to take control over the world. You, who still haven't forgotten the most beautiful word in the world – Mother! You, who still might have a spark of humanity, human feelings, come to your senses! Hear my cry, an ordinary, simple man's cry, a son of the nation, who loved his and your freedom more than anything, more than his own life. Wake up, it's still not too late.

SB activities

All-Poland harvest festival celebrations, with the presence of the party and state authorities were protected by the Security Service from the preparation stage.

Apart from militia officers many officers in civilian clothes were present at the stadium. The event was being photographed and filmed. For this reason it was possible to find a film which enabled a partial reconstruction of the events at the 10th– Anniversary Stadium. The film is currently stored in the documentation of the Security Service in the Institute of National Remembrance.

„Zatwierdzam”
.....
(podpis kier. jedn. MO)
dn. 19..... r.

POSTANOWIENIE
o wszczęciu dochodzenia
.....
Warszawa, dnia 8.09. 1968 r.

Ja kpt. Kazimierz Masewicz z Komendy *)
(stopień, imię i nazwisko) z Komisarjatu
Stożecznej MO w Warszawie

rozpatrzywszy materiały w sprawie publicznego rozpowszechniania w dniu 8.09.1968r. na Stadionie X-lecia w Warszawie przez Ryszarda Siwca ulotek zawierających fałszywe wiadomości o sytuacji polityczno-społecznej w PRL, mogące wywołać niepokój publiczny,

i uznawszy, że zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 170 kk

na mocy art. 245⁸, 236 § 1 i 245⁹ § 1 KPK,

postanawiam:

1. wszcząć w powyższej sprawie dochodzenie z własnej inicjatywy zgodnie z poleceniem prokuratora *) z dn. 19..... r. Nr
2. uznać dotychczasowe materiały za materiały dochodzenia i załączyć je do akt sprawy,
3. odpis niniejszego postanowienia przekazać do wiadomości Prokuratorowi Wojewódzkiemu w liz. n. St. W-wy **)

/kpt. K. Masewicz /
(podpis)

*) Niepotrzebne skreślić.
**) W dochodzeniu uproszczonym nie przesyła się prokuratorowi odpisu postanowienia.

S-I-2. W.Z.Graf. W-wa. Zam. 8022. XXX-438 1967 r.

Warszawa, dnia 8.09.1968 roku.

T a - j n e
Egz. nr /

M E L D U N E K S P E C J A L N Y

Dnia 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w XIII sektorze Stadionu X-lecia w czasie odbywających się Centralnych Uroczystości Dożyn - kowych usiłował popełnić samobójstwo przez samozapalenie się

Ryszard Adam Siwiec s. Stanisława
ur. 07.03.1909 r. w Dębicy woj.
rzeszowskie, pracownik umysłowy
Tarnobrzeskich Zakładów Spożyw-
czych Przemysłu Terenowego, zam.
w Przemysłu, ul. Okrzei 2.

Wymioniony został natychmiast odwieziony do Szpitala Praskiego przy ul. Swierczewskiego 67 w Warszawie.

W miejscu zdarzenia znaleziono 29 ulotek antypaństwowych sporządzonych na maszynie do pisania. Z treści ulotek należy domniemywać, iż autor ich jest o niepełnej poczytalności.

Zaistniały wypadek dwie osoby usiłowały sfotografować. Filmy zostały im zakwestionowane.

Postępowanie w niniejszej sprawie prowadzi Wydział Sledczy Komendy Stołecznej MO w Warszawie.

O zaistniałym wypadku powiadomiono Służbę Bezpieczeństwa KWMO w Rzeszowie.

Wykonano w 8 egzemplarzach.

Rozesłano wg rozdzielnika

I Zastępca
Komendanta Stołecznej MO
d/s Służby Bezpieczeństwa
w Warszawie

plk St. Staniński

O d p i s

Tajne
Nr 458
z dnia 9.09.68 r.
godz. 15.00

SZYFROGRAM Nr 8172
otrzymany dn. 9.09.68 r. godz. 18.00
z Rzeszowa

CE-ES-KA Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament III-ci MSW
i Biuro Śledcze MSW

w W a r s z a w i e

M E L D U N E K

W ślad za przekazaną informację w dniu 8.09.68r. dot. Siwca Ryszarda - informuję:

W dniu 8.09.68 r. przeprowadzone zostały trzy rewizje - w miejscu zamieszkania w Przemyślu, ul. Okrzei Nr 2, w posesji należącej do w/w rodziny w Lipowicy, pow. Przemyśl oraz w miejscu pracy - biurze wytwórni win j. Wojnarowicza w PRZEMYŚLU.

W czasie rewizji w mieszkaniu Siwca zakwestionowano jedynie maszynę do pisania marki "Erica" Nr 88965/5 innych dowodów nie znaleziono, podobnie jak i w czasie rewizji w posesji w Lipowicy, natomiast w biurze zakwestionowano dwa egzemplarze "Nowych Dróg" Nr 10/88/ z października 1956 r., w których dokonane są dopiski, odnośniki i podkreślenia długopisem koloru czerwonego w uchwale VIII Plenum KC PZPR i przemówieniu tow. Gomułki na tymże plenum. Dopiski te są następującej treści:

- str. 35 "dlaczego zaprowadziliśmy wyzysk człowieka przez klikę rządzącą, posiadającą totalną władzę",
- str. 39 pt. "o systemie kulku jednostki" dopisek "geneza władzy Gomułki" oraz "w tym ustępie zastąpić słowo "jednostki" słowem "autorytetu" a będziemy mieli idealną krytykę rządów Gomułki w roku 1968,
- str. 41 "tzw. przez Gomułkę" "kult jednostki" zwalczał przy pomocy pogrobówców Stalina, Moczara, Strzeleckiego, Witaszewskiego, stosując wszystkie potępione tu metody", "najważniejsze zadanie z przemówienia zawiera genezę powstania dyktatury Gomułki, największego ciemniaka na tronie polskim".

Ponadto w biurku zakwestionowano dwie książki pt. "Pamiętnik tajnej organizacji niepodległościowej na terenie b. Galicji w latach od roku 1880-1897 - wydanie z 1930 r., "początek jutra" - Witold Urbanowicz, wydanie "Znak" 1966 r. oraz kartkę papieru z napisem o treści "Niech Pan Bóg wybaczy /wykrzyknik/ przez ten PZGS przerwał mi pan natchnienie w najważniejszym końcowym momencie - : a proszę żeby pan tego dziś - tylko dziś nie robił - a pan aby postawił na swoim. przepraszam, nie mam żalu - każdy człowiek jest taki jaki jest i jakim go Bóg stworzył - 6.09.68 r. cześć /wykrzyknik/ już zapomnieliśmy wszystko - może natchnienie wróci - żegnam, dziękuję i przepraszam"

SIWIEC

W dniu 9.09.68 r. o godz. 9,40 do mieszkania Marii Siwiec w Przemyślu zgłosiła się Maria Tchórzewska, córka Augustyna, ur. 5.02.1906 r. w Przemyślu, zatrudniona w Banku Rolnym w charakterze starszego inspektora, która chciała przekazać wymienionej list od męża r. Siwca. Z uwagi na nieobecność ob. Siwiec w mieszkaniu, list ten pozostawiła w drzwiach mieszkania, który został przejęty przez służbę bezpieczeństwa. Treść listu jest następująca: "Kochana Marysiu /wykrzyknik/ nie płacz /wykrzyknik/ szkoda ci, a będą ci potrzebne, jestem pewny, że po to dla tej chwili żyłem 60 lat, wybaczone, nie można było inaczej, po to żeby nie zginęła prawda, człowieczeństwo, wolność, ginę. a to mniejsze zło - jak śmierć milionów, nie przyjeżdżaj do Warszawy mnie już nikt, nie pomoże, dojeżdżamy do Warszawy, piszę w pociągu i dlatego krzywo. Jest mi tak dobrze, czuję taki spokój wewnętrzny - jak nigdy w życiu /wykrzyknik/. Kochane dzieci nie duczajcie mamie, uczcie się, bo to wasze najważniejsze zadanie na teraz. Niech was Bóg ma w swojej opiece. Całuję Was Ojciec".

Ze względu na treść listu rozpytano Tchórzewską, która wyjaśniła: Dnia 7.09.68 r. o godz. 19,40 wyjechała z Przemyśla do Warszawy jako uczestnik centralnych dożynek. W pociągu jechała razem ze znanym jej Siwcem Ryszardem. Przed przyjazdem do Warszawy Siwiec napisał w jej obecności list, który zapakował w kopertę i zabrał ze sobą, a następnie w drodze na stadion koło ogrodu zoologicznego przekazał jej mężowi z prośbą o doręczenie go żonie Siwca z uwagi na to, jak tłumaczył, że zatrzyma się dłużej w Warszawie u swego kuzyna, do którego miał dzwonić telefonicznie. Wymieniona nie znała treści listu oraz jak oświadczyła, po rozejściu koło ŻOO, nie spotkała go więcej.

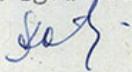
Według przeprowadzonych ustaleń w Miejskiej Przychodni Rejonowej w Przemyślu, nie stwierdzono aby Siwiec R. był kierowany i pozostawał na leczeniu na zaburzenia psychiczne. Równocześnie informuję, że rodzina Siwca jest religijna i pozostaje w ścisłym kontakcie z Kurią Biskupią w Przemyślu, która udziela im pomocy materialnej, jako małżeństwu wielodzietnemu.

Wyjaśnia się ponadto, że córka Siwiec Innocenta jest studentką II-go roku Studium Nauczycielskiego w Rzeszowie - Wydział Fizyki, członek ZSP i skarbnik koła przy tejże uczelni - a nie studentką WSP, jak podano w poprzednim meldunku.

Zakwestionowane dowody i materiały z przeprowadzonych ustaleń przekazane zostaną służbie bezpieczeństwa Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej w Warszawie.

Zastępca Kom. Woj. MO Sł. Bezp. w Rzeszowie płk B. Kuligowski
ZASZYFOWAŁ: Rolek dnia 9.09.68 r. godz. 63-85,20

Za zgodność:

Warszawa, dnia 12 września 1968 r.

T a j n e

Egz.nr. 2

SI.01718/01707/68

Naczelnik Wydziału Inspekcji
Biura Śledczego MSW

w W a r s z a w i e

M E L D U N E K

o wszczęciu dochodzenia
w sprawie Nr D-109/68

Dnia 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w czasie obchodów uroczystości centralnych dożynek na Stadionie X-lecia w Warszawie podpalił się po uprzednim oblaniu się rozpuszczalnikiem

Ryszard Adam SIWIEC s. Stanisława,
ur. 7.03.1909r. w Dębicy, zam. w Przemysłu, ul. Okrzei 2.

Wymieniony w trakcie ratowania go wznosił okrzyki "Niech żyje Wolna Polska", "To jest okrzyk konającego wolnego człowieka", "Nie ratujcie mnie, zobaczcie co mam w teczce" i inne.

W wyniku oględzin wspomnianej teczki, dokonanych po odwiezieniu ofiary do Szpitala Praskiego w Warszawie, stwierdzono, iż zawiera ona między innymi płócienną flagę narodową Polski z napisem "Za naszą i waszą wolność. Honor i Ojczyzna" oraz 29 egzemplarzy ulotek o treści antypaństwowej sporządzonych na maszynie przez kalkę na białym papierze przebitkowym formatu A-4. 1 egz. ulotki w załączeniu.

Tut. Wydział wszczął w tej sprawie dochodzenie z art. 170 kk i o zaistniałym wypadku zawiadomił Służbę Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej MO w Rzeszowie, która spowodowała zabezpieczenie maszyny do pisania, listu pożegnalnego do rodziny i innych istotnych dla sprawy dokumentów.

W/g danych uzyskanych z Rzeszowa SIWIEC jest żonaty, ma czworo dzieci /dwie córki i dwóch synów/, z których troje jest

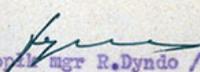
dorosłych, a jedno uczęszcza jeszcze do szkoły podstawowej. Ostatnio pracował w prywatnej wytwórni win Wojnarowicza w Przemyślu, a ponadto prowadził własną fermę kurzą i hodowlę kwiatów. Poprzednio był zatrudniony w Tarnobrzeskich Zakładach Przemysłu Spożywczego w charakterze pracownika umysłowego.

SIWIEC mieszkał wraz z rodziną w trzypokojowym, dobrze wyposażonym mieszkaniu i uchodził za majątnego człowieka. Zarówno on jak i jego rodzina nie pozostawały w operacyjnym zainteresowaniu Służby Bezpieczeństwa.

Dnia 12 września 1968 r. SIWIEC zmarł w Szpitalu.

Wydruk. w 2 egz.

egz.nr 1 - adresat
egz.nr 2 - a/a
MK/MZ

/ mgr R. Dyndo /

Warszawa, dnia 10 września 1968 r.

T a j n e

Egz.nr. 1

N o t a t k a s ł u ż b o w a

W dniu dzisiejszym przeprowadziłem rozmowę z dr K. Potockim, który opiekuje się chorym - Siwiec Ryszardem. Dr Potocki poinformował mnie, że stan chorego jest bardzo ciężki. Lekarze znający chorego nie rokoją żadnych nadziei, że R. Siwiec będzie żył. Dla całego zespołu lekarzy niezrozumiałym jest fakt, że chory przy tak dużym opaleniu / 80 - 85 % powierzchni ciała jest spalona/ jeszcze żyje. Ponadto zespół lekarski nie zobowiązująco wypowiada się, że Siwiec jest psychopatą. Z dr Potockim ustaliłem, że w dniu dzisiejszym pacjent zostanie poddany badaniom psychiatrycznym. Orzeczenie psychiatry włączone zostanie do historii choroby, które w wypadku potrzeby może być udostępnione organom M.O. Jak twierdzi dr Potocki zespołowi pracowników oddziału na którym przebywa R. Siwiec znane są okoliczności jego samopodpalenia.

Pacjent R. Siwiec jest odizolowany od pozostałych chorych, leży w osobnym pokójku.

Z rozmów jakie przeprowadziłem z dr Piotrowskim i dr Potockim oraz pielęgniarkami - Kowalczyk i Rębalską wynika, że pozostały personel szpitala poza oddziałem gdzie leży Siwiec nie wie, że człowiek który podpalił się na dożynkach jest pacjentem tego Szpitala.

W dniu wczorajszym oraz dzisiaj przy pomocy dr Piotrowskiego i Konarskiego poczyniłem szereg przedsięwzięć, które winny zapewnić, że poza teren oddziału i szpitala na temat R. Siwca nie wyjdą żadne informacje. Szczególny nacisk zwrócono na ewent. odwiedzin Siwca przez znajomych i inne osoby. Personel oddziału opiekujący się Siwcem poinformowany został jak powinien postąpić w przypadku, gdyby R. Siwca usiłowali odwiedzić jacyś dziennikarze, korespondenci i tp.

Był dobrym mężem i ojcem. Nigdy specjalnie nie interesował się sprawami politycznymi. Wszystkie niepowodzenia życiowe zawsze przyjmował spokojnie. Od przeszło roku czasu zainteresowania jego i sposób bycia gwałtownie uległy zmianie. W domu oraz w miejscu pracy stał się bardzo trudny we współżyciu. Nie interesował się domem, dziećmi. Ciągłe był niezadowolony, impulsywny, agresywny do tego stopnia, że córki nie chciały przebywać w domu. Izolował się od pozostałych domowników. Ciągłe czytał prasę i książki, słuchał radia - szczególnie audycji zagranicznych. Często skarżył się na bóle głowy. Nie podjął żadnego leczenia specjalistycznego. O ile prowadził jakieś rozmowy w domu, to tylko na tematy polityczne. Wówczas opowiadał rzeczy, które nasywały podejrzenia, że posiada zaburzenia psychiczne. O powyższe podejrzewała go również żona i córki. W miejscu pracy stwarzał konfliktowe sytuacje z przełożonymi i podwładnymi. Z domu ostatnio wyjechał 7 bm. Twierdził że jedzie służbowo do Tarnobrzega. Przed wyjazdem przygotowywał na maszynie do pisania jakieś dokumenty których treść żonie jego jest nieznana. Zamieszkując w Przemyślu od roku czasu zerwał wszystkie kontakty towarzyskie, nikt go nie odwiedzał, z nikim nie spotykał się po godzinach pracy. Przychodził z pracy bezpośrednio do domu i ciągle czytał. Wszystkie wydarzenia polityczne w kraju i na świecie przeżywał b.mocno. Niejednokrotnie twierdził, że on może zmienić sytuację polityczną na świecie, uchronić ludzkość przed zagładą.

Z żoną R. Siwca uzgodniłem, że o pobudkach i okolicznościach choroby męża nie będzie nikogo informowała. Sama stwierdziła, iż faktu samopodpalenia męża nie ujawni nawet dzieciom.

Odb. w 5 egz.
Druk.HZ/Opr.AH/IV.

Inspektor Wydziału III-go
Antczak
/-/ por. H. Antczak /

Warszawa, dnia 10 września 1968 r.

Wypowiedzi Ryszarda Siwca - nagrane i odtworzone
z taśmy minifonu w dniu 10 września 1968 r.

" Ginę poto, żeby zwyciężyła prawda, żeby zwyciężyło człowieczeństwo i żeby zwyciężyła miłość. Ginę poto żeby zginęło kłamstwo, zginęła nienawiść i zginął terror. Nie odczuwam żadnego bólu i nie odczuwałem żadnego bólu przez cały czas.

Bolą mnie tylko dwie ręce, lewa do składania fałszywych przysięg prawa do ściskania ręki tych, którym złożyło się fałszywą przysięgę.

Moje życie jest niczym, wobec zagrażającej zagładzie ludzkości. Moja śmierć i śmierć mojej rodziny jest zerem.

Niech żyje prawda, niech żyje wolność, niech żyje człowieczeństwo, niech żyje demokracja, niech żyje Konstytucja!

Niech zginie totalny terror, opanowujący cały świat !

Nie mam żadnych inspiratorów, nie mam żadnych współników.

Protestuję sam, jeden, jedyny. Ktoś musi zawołać wielkim głosem dość ! Nie, to ja wołam, sam jeden - nie !!!

Jeśli ludzie nie zapomnieli, dźwięku najpiękniejszego słowa " matka " na świecie - to niech się opamiętają, póki nie jest jeszcze zapóźno. Niech wstrzymają rękę wniesioną nad guzikiem który może wzbudzić zagładę połowy ludzkości.

Mój apel kieruję do wszystkich ludzi dobrej woli na świecie, do ludzi którym dobro wszystkich a nie małych grup nie jest obojętne. Opamiętajcie się, opamiętajcie się póki jeszcze nie jest zapóźno.

Za zgodność

all...

Odb. w 5 egz.

Druk.HZ/AH.

O d p i s

„Zatwierdzam“
Podprokurator Powiatowy
/ / - / mgr Leszek Bazylko
w
dnia

Postanowienie

o umorzeniu dochodzenia

Warszawa dnia 16.10. 19 68

Inspektor Komendy **) Stożecznej MO
~~Oficer dochodzeniowy~~ Komisariatu

w Warszawie pot. mgr Tadeusz Wirkowski
(stopień, nazwisko i imię)

rozpatrzysz akta dochodzenia Nr D-109/68 ^{w sprawie} **) publicznego rozpowszechniania
~~przez~~ w dniu 8.09.1968r. na Stadionie X-lecia w Warszawie ulotek zawierających
fałszywe wiadomości mogące wywołać niepokój publiczny.
na zasadzie art. 245² w związku z art. 245¹ § 1 KPK.

P o s t a n o w i ł :

1) umorzyć dochodzenie D-109/68 wobec
śmierci sprawcy.

2) zawiadomić o tym:

a) pokrzywdzonego – z objaśnieniem o prawach przysługujących mu z mocy art. 353 § 1 i 3
oraz art. 355 KPK

b) ~~podjętego~~ zainteresowanego Marię Siwiec - Przemysł, ul. Okrzei 2 m 4

wykonano

c) w myśl art. 5 KPK /- / podpis nieczytelny

*) postanowienie o umorzeniu dochodzenia w trybie uproszczonym zatwierdza kierownik jednostki a. o.
postanowienie o umorzeniu dochodzenia w trybie zwykłym zatwierdza prokurator.
) niepotrzebne skreślić.

3) wniesć o wydanie przez prokuratora zarządzenia w przedmiocie dowodów rzeczowych art. 245^e KPK.) zarządza dowody rzeczowe w postaci znalezionych przy Ryszardzie Siwcu w czasie rewizji oraz zdjęcia pozostawić w aktach sprawy.

Podprokurator

/-/ mgr Leszek Bazylko

4) wystąpić z wnioskiem o uchylenie środka zapobiegającego

wobec

5)

Uzasadnienie

W dniu 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w XIII sektorze Stadionu X-lecia w Warszawie w czasie uroczystości Ogólnopolskich Dożynek Centralnych usiłował popełnić samobójstwo, przez samopodpalenie Ryszard Siwiec s. Stanisława. Ryszard Siwiec w czasie palenia się wznosił okrzyki: "Niech żyje wolność, nie ratujcie mnie, zobaczcie co mam w teczce-przeczytajcie". Mimo ustnego i fizycznego sprzeciwu wymienionego najbliższej stojący ludzie ugasili na nim ogień. Wezwana karetka Pogotowia Ratunkowego przewiozła Ryszarda Siwca do II Kliniki Chirurgicznej AM w Warszawie przy Al. Swierczewskiego 67, stwierdzono tam, że stan zdrowia dostarczonego pacjenta jest bardzo ciężki ze względu na rozległe oparzeliny II i III stopnia. W tym samym czasie działająca na miejscu zdarzenia grupa funkcjonariuszy MO zabezpieczyła skórzaną teczkę stanowiącą własność Ryszarda Siwca, w której znaleziono 29 ulotek pisanych na maszynie, których treść mogła wywołać niepokój publiczny. Na podstawie tych przesłanek Wydz. Śledczy KS MO w Warszawie wszczął dochodzenie w sprawie o przestępstwo z art. 170 kk. Z ustaleń poczynionych w toku prowadzonego postępowania wynika, że Ryszard Siwiec zwywał do czytania ulotek, których treść zawierała fałszywe wiadomości i mogła wywołać niepokój publiczny. W dniu 12.09.1968r. Dyrektor II Kliniki Chirurgicznej powiadomił tut. Wydział, że w dniu 11.09.1968r. o godz. 1,45 zmarł wskutek rozległego oparzenia ciała II i III stopnia Ryszard Siwiec.

W związku z powyższym należało postanowić jak na wstępie.

Inspektor Wydz. Śled.

/-/ por. mgr T. Wirkowski

Za zgodność:
/Matyskiewicz Z./

The fragments of Security Service materials collected during the investigation into distributing anti-national leaflets by Ryszard Siwiec

The collection of the Institute of National Remembrance

First steps taken by the Security Service officers directly after Siwiec had set himself on fire was securing the scene. Also, they forbade people from photographing and confiscated several negatives. Further activities took place outside the stadium. The investigation against Ryszard Siwiec was launched on the same day. He was accused of 'public distribution of leaflets containing false information on political and social situation in the People's Republic of Poland which might have caused social unrest'. The investigation was conducted by the Security Service officers from the People's Militia Regional Headquarters in Warsaw, first by Capt. Kazimierz Masewicz and then Lieut Tadeusz Wirkowski. On the very same day the Security Service searched Ryszard Siwiec's house and workplace. At the hospital Ryszard Siwiec was isolated from other patients and only appointed medical staff had access to him. The staff were told not to speak about it with anyone. Even his family had difficulties in visiting him. The patient was constantly monitored and all his words were recorded.

My life is nothing in the face of the destruction that humanity is threatened with. My death and the death of my family mean nothing. Long live the truth, freedom, humanity, long live democracy, long live Constitution! Die total terror spreading around the world! I don't have any accomplices. I protest on my own. There has to be someone who will cry out: stop! No! I'm crying out on my own – no!

An excerpt from shorthand notes on Ryszard Siwiec's statement, taken in hospital on 10th September 1969.

Finally the investigation was dismissed on 16th October 1968 due to his death. The Security Service imposed a complete news blackout on the events at the 10th-Anniversary Stadium. They wanted to hide Siwiec's reasons for his actions and they spread rumours that he was insane.

I

When a patient, a burnt person, is admitted, there is a set of standard questions, e.g. how it happened. And here the patient says that he has set himself on fire. And a logical follow-up question is why he did that. And then the patient explains the reason why he has poured petrol all over himself and set himself on fire.

II

On the ward buzz, noise, hustle and bustle, everyone busy.

I peeped into the room: the patient was separated from the whole ward and was in the surgical dressing room. The bed was pushed away from the wall, around it there were stands, drips, and the patient like a mummy, in bandages. Conscious.

I

When my colleague explained what had happened people started saying: crazy, psychopath, and so on.

One of them said angrily that the whole Polish nation had been so indoctrinated that when Buddhist monks set themselves on fire in protest against something we called them saints but when one of us did the same thing for, say, political reasons we called them psychopaths, loonies.

II

Everyone was told that everything the patient said had to be recorded, repeated. We had to watch who was coming and if someone came to visit, we had to instantly make a phone call.

The code digit was '0' and after dialling this digit someone from Mostowski Palace was supposed to pick up the phone immediately.

We had different attitudes towards this but no one really made a call.

III

A few weeks after this situation at the stadium I was called, invited together with fire fighters who participated in the rescue action, to the Police Headquarters, where a meeting accompanied by a glass of cognac took place. We were thanked; I received a bonus and the boys – savings books.

IV

And of course we were once again reminded to hold our tongues.

We were told the man who had set himself on fire died three days after the incident. That he was a freak from Przemyśl, not fully sane, and he wasn't such a poor man but he started to go crazy for some reason. And that he was simply an enemy of our system.

The medical staff as well as a militia officer and a fireman who were present at the Stadium recall the events on the first days after 8th September.

This fragment comes from the documentary by Maciej Drygas "Hear My Cry".

Publicity

Ryszard Siwiec's act didn't reach the media, didn't shock public opinion, went unnoticed. The steps taken by the Security Service to prevent the information leak turned out effective.

I

If I'd been closer, I might have been more interested but from that distance you can only see things... Looking at this man on fire I wasn't emotionally engaged.

II

In general people weren't paying attention because we were focused on our things and thought of what had just happened as of an incident, something that had already finished.

III

Radio listeners didn't hear anything about it in our transmission. Why? Two words of explanation. Mainly because the background music consisted of lively kouiaviaks and cracoviennes. How do you say in that moment that something is on fire, something is happening? If the band had stopped playing, the reporter would have had to react, say why they had stopped playing, there would have been a point of reference and we would have started to report.

IV

And we had been trained as well to do what he had to do and not to do other people's job, because no one was going to print it anyway and there could also be some trouble.

III

We were dumbfounded, and we couldn't describe it well. I'm sorry but would you be able to describe the death of a man on fire?

V

The biggest shock for me was that it all went back to normal, that another lot of young people were allowed out of the tunnel and they started to dance a jolly mazurka or something like that, I can't remember.

That the sky was still blue and the music was playing. And I remember pigeons, too.

...I remember pigeons...

The fragment comes from the documentary by Maciej Drygas 'Hear My Cry'

Those who saw what happened at the Stadium probably talked about it but how little they knew and how much of a gossip rather than a reliable piece of information it was, proves an excerpt from 'Dzienniki' [eng. Journals] by Stefan Kisielewski:

They are still saying that at the harvest festival, in the presence of Wiesio i Józio, someone poured petrol all over them and set themselves on fire. But it's still not clear whose side they were on – of course no mention in the media. Commies have hard hearts – for example Ho Szi Min who leaves the nation to destruction and doesn't care. Politique d'abord – they call it. They keep Americans in the check because they have nuclear bombs, H bombs ('h' as in 'huj' [eng. cunt] but apparently you spell it 'chuj'. I'm starting to think that Americans are cunts). A new holiday in Vietnam: napalm Sunday.

Stefan Kisielewski, "Dzienniki", Warsaw 1996, p. 98.

Wiesio refers to Władysław Gomułka, pseudonym "Wiesław", Józio – the Prime Minister Józef Cyrankiewicz

First news about the tragedy at the Stadium which might have reached a wider public was published behind the Iron Curtain:

le nouvel

N° 220 • DU 27 JANVIER AU 2 FEVRIER 1969 • 2,50 F • 25 FB • 2,50 FS.

OBSERVATEUR

violences à l'est

ce qui fait gagner
ho chi minh

Le 8 septembre, à Varsovie

Il aura fallu le suicide de Jan Palach, à Prague, pour que les langues se délient en Pologne : on vient d'apprendre seulement ce qui s'est passé à Varsovie le 8 septembre dernier. Ce jour-là, la Fête de la Moisson avait attiré dans la capitale polonaise plusieurs dizaines de milliers de paysans venus de toutes les provinces. La principale cérémonie eut lieu dans le stade des Dix Ans. Devant 80 000 personnes, M. Gomulka, entouré des plus hauts dirigeants du Parti et de l'Etat, reçut des dons en nature de toutes les délégations provinciales, en particulier le premier pain cuit avec les récoltes de l'année. Lorsqu'il eut terminé le discours dans lequel il célébrait « l'aide apportée au peuple frère de Tchécoslovaquie », des milliers de danseurs en costumes folkloriques envahirent la pelouse du stade. Sur une estrade, l'orchestre de jazz « No To Co » (« Et alors ! ») s'efforçait de chauffer l'ambiance.

Ce fut le moment que choisit un homme d'une trentaine d'années pour s'arroser d'essence, ou d'alcool à brûler, et craquer une allumette. Le vide se fit autour de lui tandis qu'une colonne de flammes s'élevait à plusieurs mètres de hauteur. Avant que les membres du service d'ordre se précipitent sur lui pour tenter d'éteindre les flammes, le jeune homme eut le temps de crier quelque

chose. Quelques minutes plus tard, une ambulance l'emmenait vers une clinique gouvernementale. Seuls les voisins immédiats avaient vu la scène. Plusieurs milliers de personnes se rendirent compte qu'il se passait quelque chose mais sans bien comprendre quoi. Les inspecteurs de la Sûreté prirent aussitôt l'affaire en main. Tous les témoins directs furent interrogés et on leur fit comprendre qu'ils n'avaient « rien vu et rien entendu ». Dès le lendemain, l'appareil de propagande du Parti commençait à faire savoir que l'homme était un ivrogne notoire qui avait cassé une bouteille d'alcool glissée dans sa poche et qui avait pris feu en allumant une cigarette...

Pendant ce temps, les médecins faisaient tout pour sauver le jeune homme. En vain. La veille de sa mort — qui survint quatre jours plus tard —, il reprit connaissance et expliqua son geste aux policiers qui le surveillaient. Il répéta ce qu'il avait crié sur le stade : qu'il entendait protester contre l'invasion de la Tchécoslovaquie et contre la politique du Parti communiste polonais. On sut plus tard que ce jeune homme était un philosophe de Rzeszow, une ville du sud-est de la Pologne. Le travail de la police avait été efficace : personne, jusqu'à aujourd'hui, n'avait ébruité l'affaire.

The cover of the French weekly magazine "Le Nouvel Observateur" and a mention of the events from 8th September 1968

The collection of the Sejm Library

on 27th January 1969 the French weekly magazine "Le Nouvel Observateur" mentioned the event, which was later reprinted by the London weekly magazine "The New Statesman and Nation". It was after the death of Jan Palach, who set himself on fire in Prague on 16th January 1969. This act was widely discussed in the media.

statesman

Poland's Anti-Semitism

The Post Office Bungle
O'Neill's Referendum
Bretons Snub De Gaulle
Motorway Box-up
Prove Your Innocence!
Open University Launch
Profile: Lord Fulton
Brien: Middle-age Sex
Revolting Bankers

Black Power

NY Protest Theatre
Blacks v. Jews
Clever: Prophet?

Books & Arts

Fuller on the Forties
Melville on Caro
Last Peasants' Revolt

MINORITY REPORT
A New Feature

An Academic Witch-Hunt?

The crisis at the London School of Economics remains unresolved, and it is evident that the much-abused 'tiny handful of agitators' have more general support than any of their critics admitted. Yet this should surprise no one. Students are not fools or sheep. They have a keen nose for impostors. There has been a degree of fashionable imitation of French- and American-style activism at British universities. But on the whole unrest has been directly proportional to the validity of the grievances. LSE is a case in point. There is a great deal wrong with this institution and much to criticise in the way the authorities have responded to their opponents. Manifestly the majority of students reject violence and in particular deplore the recent assault on the gates; but they are also quick to detect a whiff of witch-hunting, and they have rallied behind the militants precisely because they can see the authorities piling brushwood around the stake.

For this Dr Adams and Lord Robbins have only themselves to blame. But they have acquired an uninvited and, it may be, embarrassing ally: the Secretary of State for Education and Science. Mr Short is in many ways an excellent minister. But by temperament and training (he has been both a headmaster and a Chief Whip) he has an undue respect for the virtues of authority and discipline. It was he who reaffirmed the use of corporal punishment in schools for maladjusted children. Last Wednesday, in the debate on universities, he made a sensible speech, no doubt drafted by his officials. But at the end of it, instead of sitting down, he permitted himself the luxury of a verbal outburst against student agitators which he will probably live to regret. It was unfortunate for many reasons. It was ill-informed, as later events at LSE showed. It misled, because it left the House with the impression that foreign student militants at LSE have their fees paid by the British taxpayer. It was an abuse of parliamentary privilege, because it attacked individuals, who have no redress against Mr Short in our courts. Having in effect identified four students, he then went on to use the following expressions (among others): 'Thugs of the academic world . . . out to destroy and disrupt . . . wreckers who, whatever they may say, are concerned only to disrupt

society. Their weapons are lies, misrepresentation, defamation, character assassination, intimidation and, more recently, physical violence.' The next day the LSE authorities issued High Court writs against 13 students.

We must ask this question: did Mr Short know that the writs were about to be issued? Alternatively, had he reason to suppose that such action was being considered? In either case, the words he used in the House of Commons, coming as they do with all the authority of the Secretary of State, are liable to prejudice the hearing of the case. It seems probable that he has been in contact with the school authorities throughout the crisis; must he not therefore have known that legal remedies might be, or were about to be, invoked? It may be that he was wholly unaware of LSE's intentions; in that case he showed a degree of naiveté surprising – indeed disturbing – in so experienced a politician. Whatever the answer, the damage has been done. This is a matter for Mr Short's conscience. We repeat: the students have no redress against him in the courts. But many of their colleagues, unhappily, are likely to seek redress in the streets.

There is a further complaint against Mr Short, and by far the most serious. He said: 'I agree that local authorities, in consultation with the universities, can wield considerable influence. They have a major deterrent in their own hands.' This was a disastrous formulation, because it implies that local authorities should take the initiative in withdrawing grants from students whose politics they find objectionable – indeed it positively incites them to do so. Mr Short's Minister of State, Mrs Williams, tried to retrieve the situation in her concluding speech. Despite this, some authorities will fall on Mr Short's words with relish. As Mr Christopher Price pointed out in the debate, in at least one area local councillors have already talked about sanctions against students. Mr Short should find an early opportunity to make it clear that the initiative in disciplining students must be left wholly with the universities. If anything like a political witch-hunt is allowed to develop, our present mild rash of student unrest will degenerate into a raging fever, and the ultimate victim could be academic freedom – for dons and students alike.

When Jan Palach set fire to himself in Prague's Wenceslas Square his desperate protest set off a wave of feeling that brought Czechoslovakia back to the age of crisis. His death was reported and discussed on Czech TV and in the press; the central committee, in plenary session, was forced to comment, and the most popular communist leaders like Mr Smrkovsky appealed to young Czechs not to follow the 20-year-old student's grim example. Above all, Palach's suicide demonstrated to the world the continuing political tension that makes it impossible to 'normalise' Czechoslovakia while public opinion remains so keyed up and the unity of the man in the street and the majority of his leaders stays unbroken.

What the world does not know is that one day last autumn, in the Warsaw Stadium, in full view of thousands of football spectators, a young Pole set himself on fire at half-time as a protest against the occupation of Czechoslovakia. No Polish paper mentioned the incident; the doctors who tried to save him were never interviewed on television; no official body made any comment. Even the spectators who were at the stadium preferred to keep their memory of the dreadful scene to themselves. The young Pole, an engineer from the town of Przemysl, was buried secretly.

Thus the Iron Curtain came down once again on Poland. There is other evidence, less tragic but provided almost daily. In the courts of Warsaw and the provinces militant students who took part in the university demonstrations of last March are being tried behind closed doors. They are sentenced in small groups, two or three at a time, so that their trials arouse no interest in the outside world. They are being condemned to two and three years in jail. The young prisoners are all communists and in their defence they invoke arguments from the works of Marx and Lenin. Two of them, Kuron and Modzelevski - whose names Daniel Cohn-Bendit, the student leader, is adopting as his own as a gesture - were previously sentenced in 1965 for their criticism of the authorities. Their friends demonstrated at the trial and sang the *Internationale* as in the days of the Pilsudky colonels' dictatorship before the war.

WILLIAM WOODS

*The Old Vicarage
Glasbury-on-Wye, Hereford*

K. S. KAROL writes: (1) Mr Werblan is not a schoolteacher in Wolverhampton but the head of an ideological department of the Polish Communist Party whose writ in Poland is absolute - his 'stupid idea' was immediately translated into punitive action. Thousands of Poles who had fought for their country and rendered it great service have been kicked out of their jobs and deprived of any means of existence simply because of their origins. They are virtually compelled to leave the country but are allowed only passports for Israel, and these only after paying 10,000 zlotys (equivalent to six months' average salary) for every member of the family. In practice, they can take only their personal effects. More than 16,000 of Poland's remaining 30,000 Jews are already in the queue. But pressures are being applied to 'encourage' the others to follow them. If this isn't a terror, what is it? (2) The young Pole whose suicide I referred to set fire to himself at the Warsaw stadium on 8 September 1968 and died in the government clinic four days later. I challenge Mr Woods to produce a single reference to this *fact* in the Polish or international press. (3) I didn't say that Polish private agriculture is efficient. What I said is that in 1956, confronted with challenges from the conservative anti-communists and from the progressive young generation Gomulka made concessions to the first group alone. This hardly strengthened his regime and today he makes further concession to the same obscurantist forces. If Mr Woods didn't notice the existence of a 'third sector', then he can only blame his own lack of perceptiveness. (4) Nobody denies that in the last 20 years Poland has achieved certain economic progress; but the Polish CP, when it took power, expected that its transformation of the economic scene would convince the majority of Poles of the virtue of its social concepts. If today nobody believes in anything in Poland, as Mr Woods concedes, then the failure of this 'transformation' is obviously beyond argument. (5) Which among the Polish leaders is personally anti-semitic is irrelevant. But I repeat: they are using anti-semitism in a desperate effort to win popularity and this cynical policy should be condemned without reservation by every civilised person.

The front page of the English weekly magazine "The New Statesman and Nation" together with an excerpt from the article and a letter doubting the truth about the act of self-immolation

The collection of the Sejm Library

It wasn't until April 1969 when quite a seriously distorted piece of news on Ryszard Siwiec's act of self-immolation was published in a London magazine "Na Antenie" where the texts of selected Radio Free Europe/Radio Liberty broadcasts were printed:

Polish Living Torch

A French leftist weekly magazine "Nouvel Observateur" was the first magazine which revealed on 27th January in K.S.Karol's article that several months before Palach's death during the harvest festival celebrations at the 10th-Anniversary Stadium in Warsaw an unknown man poured petrol or alcohol all over him and whilst shouting something out, set himself on fire with a match. Apparently, it happened directly after Gomułka's speech in which he justified the August armed aggression against Czechoslovakia, at precisely the same moment when the show part of the celebrations began. The flame rose to several metres and everyone immediately ran away from the victim. The Security Service officers put out the fire and took the suicide to the ambulance which in turn took him to the hospital.

K.S. Karol's article was then reprinted in English in a socialist London weekly magazine "The New Statesman and Nation" on 7th February.

In the very same magazine in the 'letters to editor' section William Woods expressed his doubts as to whether the dramatic suicide described by Karol had really taken place.

It is of course possible – Woods writes – that an engineer from Przemysł burnt alive at the Warsaw Stadium but if this had happened, the whole of Warsaw would have found out within a few hours. The town is abuzz with all kinds of rumours, and Radio Liberty (Poles call it Western Warsaw) has the most ingenious ways of obtaining information and sending it to those who still haven't heard it. I just simply cannot believe that what was common knowledge in Warsaw, wouldn't have reached Radio Free Europe or the Western press.

Blushing at this flattering opinion we must admit, unfortunately, that in this instance K.S. Karol and not William Woods was right.

The news of the suicide at the Stadium reached Radio Free Europe shortly after the tragic incident. However, it seemed so unlikely that the Station didn't broadcast it. We thought the way Woods did. How could a scene like this have gone unnoticed by a considerable group of foreigners – diplomats and foreign correspondents who were in the stand? The riddle was solved later.

The suicide, an engineer in his fifties from Silesia, and not a 30-year old man from Przemyśl, like K.S. Karol said, wanted his protest against the invasion of Czechoslovakia to be noticed by Gomulka, above all. For this reason he positioned himself right under the PUWP First Secretary's stand, in front of the tunnel from which competitors come out to the field. There is a hollow in this very spot so the protesting man could not be seen by those who were in the side stands. When the flames engulfed him, he ran towards the tunnel and disappeared from the sight of the crowds at the stadium. The Security Service officers managed to get to him in the tunnel and put the flames out. It remains unknown if he died in the hospital four days later like the "Nouvel Observateur" columnist reports. In any case, a Pole's suicide sacrifice protesting against the invasion of Czechoslovakia went unnoticed, home and abroad.

"Na Antenie" no. 72, 30 March – 6 April 1969

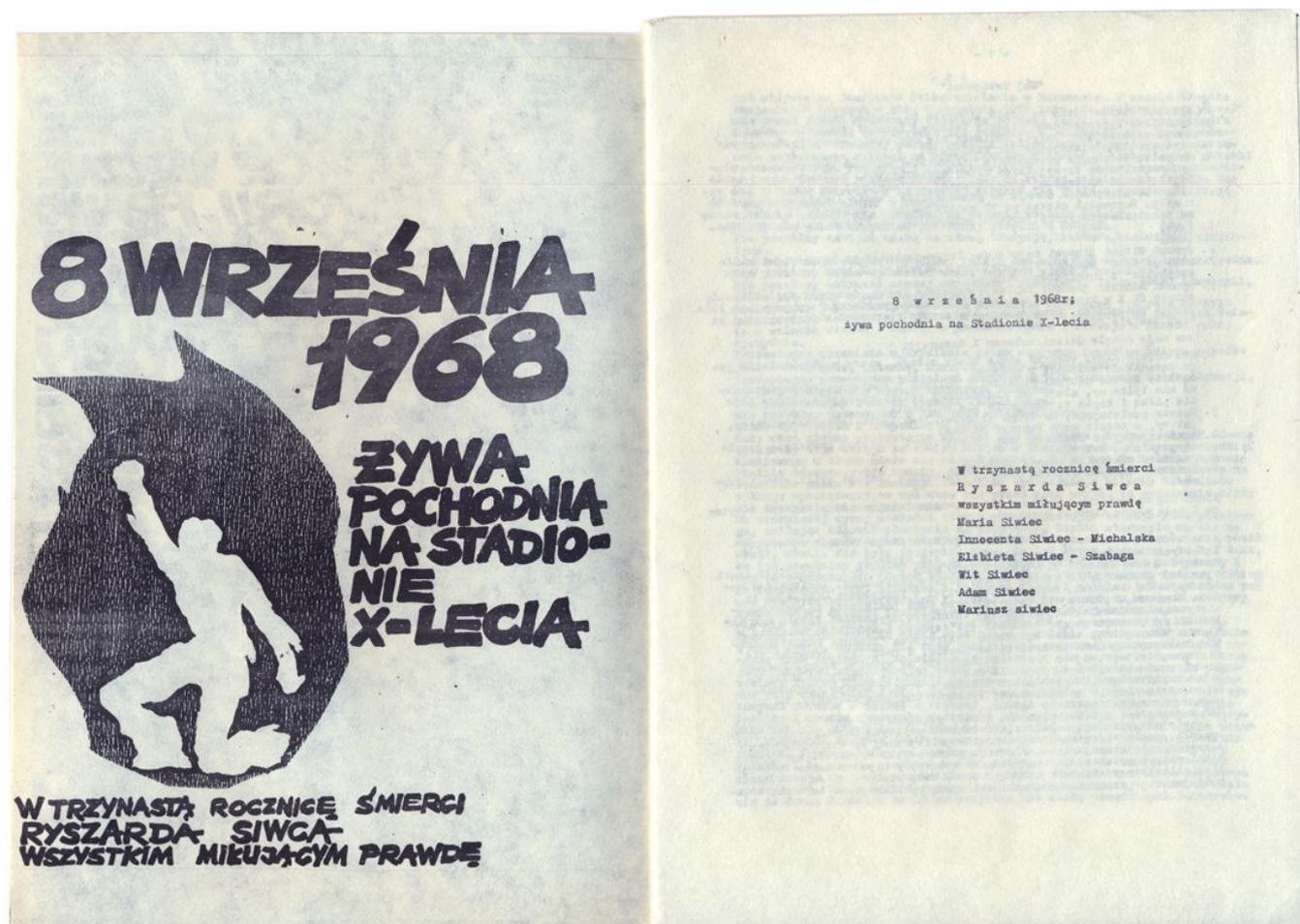
Masthead "Na Antenie"

The collection of the Sejm Library

Remembrance

In Poland the first attempt to reach the society and remind them of Ryszard Siwiec was made by his family who in 1981 and published underground a booklet on him. However, it wasn't until the transformation in 1989 when his dramatic act was brought back to the collective memory.

In September 1990 at the 10th-Anniversary Stadium in Warsaw a plaque commemorating him was affixed. Even when the stadium was demolished and the National Stadium built, the hero was not forgotten. A monument dedicated to Siwiec and a street named after him are located in immediate proximity to the stadium.

"Mój Testament"

Ja Ryszard Świącie zdarłem na ciele i umyśle po długiej walce i rozpacze postanowiłem zaprotęstować przeciw totalnej tyranii SZA, niemiłości i kłamstwa opanowującej świat. Ponieważ nie mam szans, że wyjdę z tego cało, rozporządzałem niniejszym jak następuje:

1. Wszystko co mam, co przedstawia jakiegokolwiek wartość wszystkie przyznaję sobie mi prawa za wyjątkiem niżej wymienionych, zapisuję mojej żonie Marii Świącie najlepszej i najdroższej. Dziękuję Ci za wszystko coś robiła dla utrzymania domu, a do przechodzącego często ludzką wytrzymałość i siły, narodziłaś dziecko po 15 godzinach na dobę. Dziękuję Ci z nich skromna na bohaterkę pracy. Ty jesteś fundamentem, na którym stał i stoi dom.
2. (dla)
3. (dla)
4. Wynosi Witold Świącie największą fajkę-pamiątkę po śp. pułk. Gw Kawidackim pa "Hala" dowódcy VIII-rej dyw. Kieleckiej AK oraz książkę "Wesele" z autografem obroży.
5. Wynosi Adamowi Świącie napisaną mniejszą fajkę, dar pułk. dypl. H Kawidackiego OK I w Przemyslu, książkę St. Skalskiego "Osarne okrzyki nad Polakami" z autografem, oraz szablę aby zawsze pozostał wierny wyrytej na niej dewizie "Honor i Ojczyzna".

Wam moje drogie dzieci zalecam i nakazuję;

1. Nie dajcie nigdy odebrać sobie wiary w Boga, wiary w człowieka; w jego dążenia do wolności i prawdy.
2. Bądźcie zawsze dobrymi Polakami i Polkami i pamiętajcie, że Ojczyzna to nie tylko wy, ale i ten szłańcuchowy polski milicjant, który bije Cią pałką i kopie za domaganie się wolności.
3. Zawsze pamiętajcie, że drugi człowiek jest takim samym człowiekiem, jak wy, a często może lepszym od was.
4. Pamiętajcie, że kłamstwo jest początkiem i pierwszą przyczyną wszelkiego zła na świecie.
5. Prawda niech tylko znaczy prawdę.
6. Podstawą waszych działań powinna być zawsze jedność myśli, słów i czynów.

Niech Bóg miłosierny i Królowa Polaki, matka Częstochowska, ma Was w opiece i całą naszą sielską Ojczyznę.

Przemyska dnia 20 kwietnia 1968r.

I faktycznie Ryszard Świącie cało z tego nie wyszedł. Ryszard Świącie urodził się 7 marca 1909 roku w Dębicy. W roku 1914 trafił ojca mgr Farmacji. W Dębicy kończył szkołę podstawową. Następnie z matką wyjechał do Lwowa. Dalszą naukę podjął w Państwowym Gimnazjum im. Jana Długosza, a później na Uniwersytecie Jana Kazimierza na wydz. humanistycznym w Lwowie. Swoją edukację zakończył uzyskaniem tytułu mgr filozofii. W okresie swojej młodzieży był czynnym zawodnikiem hokeista w klubie "Gazetyści", a także członkiem Towarzystwa "Bratnia Polska" (Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie). W roku 1936 przeniósł się do Przemysła i pracuje w Urzędzie Skarbowym do wybuchu wojny. Porzucił pracę, ponieważ nie było pogodzić się z faktem, że pieniądze ściągane przez urzędników - których prace nadzoruje - mają służyć okupantowi. Po wojnie pracuje w Spółdzielczości Wytwórni Win jako kategory. Ma na utrzymaniu żonę i pięcioro dzieci.

Ten humanista i w moim mniemaniu gorący patriota nie mógł się pogodzić z istniejącą sytuacją w Polsce, a zwłaszcza polityką rządzących. Okazywały wypadki, jakie miały miejsce na arenie politycznej we wschodniej Europie, a szczególnie aneksja Czechosłowacji przez wojska sowieckie, wschodnioleningradzkie i polskie, do tego stopnia wzburyły umysł i serce tego człowieka i katolika, że postanowił zamienić swój protest na wzór młodych buddyzystów - przez samospalenie w miejscu publicznym, do tego celu wy-

raź miejsce na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie. W czasie trwania centralnych dożynek w dni 1 i 2 września 1968 roku. Na stadionie zgromadził się ponad 60-ciu tysięcy ludzi oraz wszyscy komunistyczni przywódcy z Gomułką na czele. Uroczystość się rozpoczęła. W chwili gdy Gomułka zaczął mówić o "bratniej pomocy czechosłowackim towarzyskom" z sektora i z tego czasu wybuchła wielka demonstracja i okrzyki na ulicach! Protestuję!.. Protestuję!.. Protestuję!.. W jednej wysoko umieszczonej ręce trzymał biało-czerwony flag, na której widniały napisy "Za Własną i Naszą Wolność" a na drugiej stronie "Za Własną i Ojczyznę". Drugą ręką rozrzucał ulotki i trącił;

Narodziłaś palak! Nie pozwólmy na cawaty rozbiór Polaki. Nigdy nie wolno zapomnieć potwornej zbrodni w Katyniu. Nie pozwólmy zabijać naszą narodową tradycję, kulturę, historię i patriotyzm. Nie ingerencji obcych imperiów, Polaka też może być wolna i demokratyczna. Nie pozwólmy sobie wydzierać wiary naszych ojców i matek Polak. Nie pozwólmy zatruwać naszej wspomnień i młodzieży, jadem obcej ideologii, która się nigdy u nas nie przyjęła. Nie pozwólmy i przekamyj młodemu pokoleniu najlepsze tradycje naszych bohaterów i żołnierzy i oficerów walczących na wszystkich frontach świadka o wolność własną i cudzą. O prawo do życia i rozwoju w niepodległości ocyżnienie.

Protestuję przeciwko ujarznianiu przez czerwoną imperium innych narodów jak: Litwę, Estonię, Rumunię, Węgry, Czechosłowację. Protestuję przeciwko użyciu naszej wojska w zajęciu Czechosłowacji, co jest niezgodne z naszymi narodowymi honorami. Nie przykładajmy ręki do zbrodni ludobójstwa. Nie pozwólmy weszczepić w nas jadu antysemityzmu.

Niech żyje wolna i niepodległa Polska.

Gdyż czas głośno protestując zbliżał się do głównego trybunu. Ponad 60-ciu tysięcy ludzi wstaje ze swoich miejsc i kierując wzrok na trybunę pochodzi. Należącym z tłumy udało się zbliżyć do trybuny. W tym czasie telewizja momentalnie odwróciła swoje kamery, mimo tego zabiegów wielotysięczna rzesza na stadionie stała się naczynym świadkiem wydarzenia, a miliony telewizorów w kraju spotrzywały, że coś chce się przed nimi ukryć. To wydarzenie nigdy nie doczekało się wyjaśnienia! Do cierpiącej trybuny pochodził biegł ubecy, usiłując zdławić głos płonący, usiłując zdławić płomień na gorącym. Dopóki starczyło mu siły na odychanie ubecy dopóki starczyło mu siły na kontynuowanie przemówienia ubecy mówią, mówią. Nie była to zwykła mowa, to był krzyk rozpacz, to był bunt, to był prawdziwy protest protest potęgowany bólem, protest potęgowany i tym że z niechcianą pomocą spieszili włącznie strącić resztki, resztki, które go fundamentem jest kłamstwo o filarami kłam i obłęd. Ich niechciana pomoc nie była bezinteresowna kierowali się tym samym co opracowa ratujący życie swojej ofiary; pragnieniem, aby wydobyć z niej szesnastka.

Ale sił ubywa. Walka z bólem, wysiłek mówienia, wyczerpały go do cna. Ryszard Świącie pada na płytę stadionu - pochodziła gołębica. Ale nie głośnie w niej życie. Gomułka nie chce kontynuować rozpoczętego przemówienia zaczyna grać orkiestra, na stadionie pojawiają się barwne korowody w strojach ludowych rozpoczynają część artystyczną. Podjęta kareta pogotowia, w której Ryszard Świącie opuszcza stację Kielecką, dodając, że w czasie sytuacji samospalenia stojący na trybunie premier Cyrankiewicz - nie wytrzymał nerwowo - szedł z trybuny, wsiadł do auta i odjechał. Jedynie Gomułka i reszta otoczenia zachowała kamienny spokój, jak gdyby to wszystko ich nie dotyczyło. Głównym inożym zachował się tłum. W tłumie wzrósł poziom świadomości siebie sprawy, że był to odwany protest przeciwko Gomułce. Protest który na zawsze wzburył serca i umysły prawościwych Polaków i na zawsze pozostał w ich pamięci. A mimo to zaczęto tworzyć różne wersje na temat samostniałego wypadku. Okazała też książka dożytkowa uroczystość. Niektóre osób a zwłaszcza Warszawa młodzież, po prostu uduła się do domu. Niektórzy część artystyczna nie miała prawdziwych odbiorców.

W tym samym czasie Ryszard Siwiec został przewieziony do szpitala przy ulicy Świerciewskiego 67 i umieszczony na korytarzu drugiej Kliniki Chirurgicznej. Na tablicy przy jego łóżku widniało podobie "R". On sam nie stracił przytomności. Jego pierwsze słowa, to próba o sprowadzenie księdza. Następnie przywołał do siebie cały personel Kliniki Chirurgicznej oraz poprosił o magnetofon. A kiedy jego sądnia zostają spełnione, przemówił do obecnych.

(...) Historia Polaków, czy nas, że w ciągu ostatnich dwustu lat ze zabijano te idee, przy pomocy wszelkich możliwych środków: mordów, terroru, przekupstwa, podłości a zwłaszcza oszczerstwa i kłamstwa, oraz siania niezawiedli do dających do postępu, jest faktem, że ideał zabici nie można, wyprzedzono, zamęczono, zasuszone Polaków, ale ideał postępu, demokracji, humanizmu, tolerancji nie zabito. Zabici można człowieka, nigdy idee.

Dzisiaj kiedy nasze dzieci, bracia i siostry już w całej Polsce wolać głono; Konstytucja, Demokracja, Socjalizm, Wolność - spada na Wasze barki obywatela odpowiedzialność. Musicie dokonać wyboru, a wybór jest trudny i ciężki, bo trzeba przede wszystkim swoją osobistą interes dobro ogółu, dobrem Polaki Ludowej, Socjalizmem. Są tylko dwie drogi: droga prawdy i ciężka i trudna oraz łatwa - droga zakłamania. Jeśli wybieracie prawdę, to musicie stanąć po stronie postępu, reform skostniałego dogmatycznego systemu po stronie demokracji i prawdziwego socjalizmu. Za wami opowie się co najmniej 95% Polaków. Musicie zabrać głos w obronie tych, którym wbiła się do głowy pałkami milicyjnymi socjalizm, oszczerze - e hańbi - Polak na Polaka psy milicyjne. A jako argumentów używa granatów i amatek wodnych. Musicie stanąć też w obronie naszej młodzieży, która jest jak kamień nie przez Boga zrzucana na szanie, na szanie ciemnoty, obskurantyzmu, dogmatyzmu, reakcji i szacania, jeśli wybieracie tę drogę, to Oświeć Was i Chwała po wszystkie czasy. Jeśli natomiast wy dziennikarze i publicyści będziecie kontynuować dotychczasową linię, linie nie spotykanych w historii podłości, nieczystości i kłamstwa, kopania lasowych, dobijania rany, polowania na czarownicę, opluwania i plugawienia wszystkiego co wzniósł się i szlachetne, patriotyczne linie wspaniałych, intratnych posiadaczy, oportunistów zastanawiając nad interesem społecznym, dobro ogółu oraz całością nową, to czeka Was wieczna hańba, pogarda żyjących i przyszłych pokoleń. Cena tej hańby, jak się okazało, jest ustalona i wynosi: "jedynie" dziesięć, dwadzieścia tysięcy miesięcznie i więcej, auto, wyjazd za granicę, domy wczasowe, a za szyję to pieniądze, kosztami czyjej rądy? Jest niezmiennym prawem historii, że prawda musi być ugięta. Prawdy jako ideał wieczny nie zabije ani dręta, nowa ani atomowa bomba. Musicie wybrać łatwiejszą i wygodniejszą drogę. Słuchajcie, Radziejskich, Radziwiłłów, Tarzawicy i innych warchobów sprzeciwiających się postępowi i demokracji. Oni też narzucali własne, egoistyczne interesy i porachunki - dobrem państwa, dobrem społeczeństwa, dobrem popołitym ogółu, dobrem narodu, jedną drogą. Prawdziwych patriotów oraz twierdzących, że działają w imieniu dobra i w obronie oprymowanych swobód i pokrzywdzonych braci. Historia i współczesność im wydał i nich jedynymy sądzącymi, hańba im po wszystkie czasy! Wybierzcie drogę Kobalników, Kozłoga, S. Niemcewiczów, drogę ciężką, trudną, ciernistą. Upaść może naród wielki, ale ugiąć tylko nikczemny. Ułowodnicie swym wyborem, że nie jesteście narodem nikczemnym. S.O.S. Ratujcie najbliżnie: sse tradycje naszego narodu - tolerancję, poszanowanie drugiego człowieka, wolność sumienia, wolność myśli, przekonań.

Literaci, intelektualiści, profesorowie, studenci i młodzieży polska! Chwała Was i ślawa po wszystkie czasy, jak długo polska mowa będzie rozbrzmiewać na ziemi, będziecie wrotem i przykładem patriotyzmu, poświęcenia, śmiałości i wierności ideałom wolności i poszanowania drugiego człowieka. Wy, studenci i młodzieży polska, nie romantyzujcie, lecz trzeźwo myślcie i realnie następcy waszych romantycznych poprzedników promienistych filaretów i filomatów, będziecie na zawsze przywiązani w walce o wolność, o socjalizm, o demokrację, o najczystsze idee ludzkości! Pamiętajcie po Waszym zrywie trwać

będzie wieczny.

Uciekacie przedzającą siłę fizycznej, przemocy brutalnej, terroru ale duchem na zawsze zostaniecie swojocami. Zapisałicie jeszcze jedną piękną kartę naszej historii, za wasi przyjdą inni. A wy dziennikarze, publicyści - odegraliście wyjątkowo podłą, haniebną i nikczemną rolę podczas zamętów narodowych i demonstracji i obecnie - w czasie najgorszej, w historii Polacy, bo prawda i wolność muszą zwyciężyć, będą ze wstydem wspominać wasze nazwiska, jako zdradzieców i sprzedawczyków. Wyraziłicie wieczną hańbę! Do władców i właścicieli Związku Radzieckiego, do nas pracujących, chłopów i robotników Związku Radzieckiego, do literatów, intelektualistów, inteligencji Związku Radzieckiego, do młodzieży przeszłości wszystkich narodów! Należność i głębia polityczna prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Roosevelta oddała w ręce Stalina po drugiej wojnie światowej decyzję o przysiężności świata, o przysiężności losach ludzkości. Faktycznym zwycięzcą został Związek Radziecki to spowodowało, że władca połowy Europy i Azji a także; części świata postanowił opanować cały świat. Po zakończeniu wojny nie chciał dobrowólnie wycofać się z zajętych bas w Iranie. Nie przeprosił wadził rozbrojenia swej armii, podlegał wszelkie opiski, niepokój na całym świecie, a w końcu spowodował obłądny wybieg zbrojny atomowych wojcie na krzewidł gorzej wojny spowodował i utrzymywał tak znaną siamą wojnę. Jego następcy wygłaszali długie tyrady propagandowe o koegzystencji i odrępnym rozbrojeniu, o pokoju. Celem tych tyrad było upiększenie czystości. Zamierzano, co im się całowicie udało. Dzięki rozpostuli wojny gorącej świat stanął na krawędzi przemełki, ale jeszcze, jeszcze nie jest za późno, iluzję do rozwiązania sytuacji światowej, do zaistnienia wszystkich szczytujących co konfliktów, do zapobieżenia głodowi, do podniesienia ogólnego dobrobytu, spokoju - znajduję się nie w Waszymyngtonie czy Nowym Jorku, nie w Londynie czy Paryżu, lecz w Moskwie na Kremlu. Ten kierunek sporowa w rękach kilkuset członków "politbiura". Nadchodzi niepowodzenia moment w historii, kiedy przychodzi cywilizacja, losy całego świata zależą od decyzji kilkusetu ludzi od Was i tylko od Was wyłączone zależy, czy glob ziemski rozbiśnie się w obłędny wybuch bomb wodorowych i pokryje się szmurą radioaktywnego grzyba. To tylko wy musicie w obecnej sytuacji, możność i tylko wy musicie wybrać, musicie zdecydować, musicie skazać na śmierć w meszarniach dwie trzecie ludności świata, musicie zmniejszyć osiemdziesiąt procent biologicznego życia na ziemi, tylko wy decydujecie teraz, czy na następną straszną barbarzyńską zagładę cywilizacji, a wynik nie ma wątpliwości, że zwyciężą wyjątkowo nychylny, które czekają na taką wojnę. Historia ułowodnicza, że wszystkie warunki i przesłanki są sprzyjające dla państwa, podejmowane przez dyktatorów względnie klęk rządzących bez oparcia się na nie wyrażonej woli całego narodu - zawsze kończyły się katastrofą. Przykłady: Wyprawa Napoleona na Moskwę spowodowała jego upadek i upadek Francji; Rozgrywanie piarowej wojny światowej przez Niemcy i Austrię spowodowały upadek monarchii, klęskę i rozpad Austrii i Niemiec; Wyprawa Armii Czerwonej w roku 1920 na podbój Europy skończyła się zupełną klęską pod Warszawą; Rzyła to osiemnasta bitwa, która zdecydowała o losach świata i jego cywilizacji; Na jeźdźcu Hitlera na Czechosłowację i rozpostanie drugiej wojny światowej w porozumieniu ze Stalinem skończyła się klęską militarną i polityczną; okupacja, haniebną śmiercią Hitlera, procesem norymberskim i sudebną egzekucją Ludobójstwa, Atak Francji i Anglii na Egipt w 1956 roku spowodował likwidację imperium kolonialnych Anglii i Francji; Fransa działająca w historii są niezmiennie jak niezmiennie jest natura ludzka; Zmieniają się tylko aktoresy. Cóż dzieje i historia ludzkości, upadek na naszych oczach wszystkich imperiów opartych na przemocy, zachodzące obecnie coraz szybciej zmiany i to odbrzytnie zmiany postępu na świecie - dowodzą niezbicie, że upadek Waszego machinicznego imperium kolonialnego, istniejącego na świecie jest nieuchronną i nieuniknioną koniecznością, ostatniemu w historii jest nieuchronnym momentem decydującym nadziesiąt teres - po Waszym zbrojnym najazdzie na Czechosłowację; tylko od Was i znów od Was zależy, jak się do wszystko może odbyć. Są dwie ewentualności:

rodowej, kulturalnej i cywilizacyjnej. Dzisiaj wywyżacie szczyt na Górze Choszczowice, za to tylko, że jest cały naród dotępił się w agresję, o hańbę wiecna dla dwudziestego wieku i dla Was z wolności słowa to jest prawo do własnego ograniczonego zdania, wolności od strachu, to jest ograniczenia w zachowaniu organów bezpieczeństwa i że chce budować ludzki postępowy społeczny. Na czterech milionach, Czechach i Słowach dokonany inwazyjny wojaka reprezentujące prawo szlachetnego człowieka, obywatela inwazyjny bez sił, a posuru na kraj młody, pokojowy, bezbrojny nie stawiający żadnego oporu militarnego. Hańba tego czynu mówi sama za siebie. Po wieczne czasy zostanie jedną z najczarniejszych plam na waszej historii. Macie wiecie takie plany, hańba tego czynu pada czarnym cieniem na całą ludzkość. Długo świat wydał już swój sąd. Potępił Was wszyscy. Połączając protesty mas pracujących światopoglądzie, kognitacyjnym, związkowym, z mobilizacją przeciwko sobie opinii całego świata. Poniższe nastąpiła i najcięższą klęskę polityczną i ideologiczną. Tylko szlachetnie sięgajcie się potępić na coś podobnego. Tak jak tylko szlachetnie Hitler potępił się w roku 1939 na cały świat. Napadając na Górze Choszczowice udowodnił, że jako jedyny i skuteczny argument w dyskusji, że szlachetnie pozostawia Was tylko swój. Udowodnił, że jeszcze raz, że wszyscy stali podpisując przez Was traktaty, umowy, zapewnienia, uroczyste gwarancje, nie przedstawiają dla Was żadnej wartości, nawet wartości tego papieru, na którym są spisane obowiązują tylko waszych kontrahentów według waszej dowolnej interpretacji popularnej opinii. Macie o tym dobrą, że w ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat ze wszystkich zawartych umów międzynarodowych traktatów dotychczas tylko jednej, jedynej z podpisał Was i wspólnikiem Hitlera.

"Każdy kraj, który ujarzma inną naród, musi upadnąć" to nie nowego, to stare obowiązujące wieczne prawo historii. Prawo rozwoju. Czy sądzicie, że wasze imperium nie upadnie tylko dlatego, że ujarzmiacie innych narodów, że wasze imperium, że klasowo nazywacie prawdę, że niewolę nazywacie wolnością, że totalną tyranię niochodząca, która rządząca "demokracją" zastąpienie wysoka szlachetnie przez szlachetnie totalnym wywyższenie przez jednego wołocha, kapitalistę, państwo nazwalicie socjalizmem, że waszą walkę o panowanie nad światem nazwalicie walką o pokój, żeby żaden z waszych niewolników obywateli nie pozostał przy życiu? Nie uszyście młodzieży historii, nie uszyście ich o faktach, które miały miejsce w ciągu dziejów ludzkości. Obowiązują w was dogmaty. Jeżeli fakty przeczą teorię, biada faktom, teoria musi zostać. Dlatego waszą młodzieżą nazywacie tylko dowolnej interpretacji faktów historycznych z punktu widzenia imperializmu wielkorządowego, szlachetnie, że wywyższenie walkę o pokój, socjalizm, o światową rewolucję proletariatu". Historia udowodniła, że każde imperium budowane na przemoc upadło. Takie jest niezmiennie prawo rozwoju ludzkości, rozwoju idei wolności, rozwoju dążeń i pragnień ludów ujarzmiionych, wiecznie i niezmiennie idee wolności, idee prawdy, idee patriotyzmu, miłości ojczyzny są tymi olbrzymimi siłami odśrodkowymi, które rozsadziły każde imperium i spowodowały jego upadek, im bliżej naszych czasów, tym krócej trwały imperia.

Twa i trwać będzie aż do skłócenia świata! To międzynarodowa chrześcijańska jedność się teraz coraz bardziej, to imperium katolickie budowane na miłości bliźniego. Największym jego prawem jest: "Będziecie miłować bliźniego swego, jak siebie samego". Jego wiadoma głowa, na której papież nie ma do swojej dyspozycji ani jednej kompanii uzbrojonych wojsk, ani jednego czołgu, a przecież słucha go, powstaje, ceni i szanuje cały świat. Nigdy żaden władca świecki nie cieszył się takową powagą i szacunkiem jak Jan XXIII, jak Paweł VI. Wy tego nie potraficie zrozumieć, bo tworzone przez was imperium jest przeciwstawieniem, zaprzeczeniem wszystkiego o dobre, bo jest imperium zła, opartym na nienawiści, klasowości, terrrze i pogardzie dla rządzących. Pytam: - Dlaczego jesteście pewni, że właśnie was tylko i jedynie was w ciągu całej historii ludzkości uda się zbudować i utrzymać imperium oparte na przemoc, krzywdzie i niesprawiedliwości? Dlaczego sądzicie, że właśnie was uda się zabić idee, prawdę, wolność, szlachetność wieczne dążenie człowieka

do czegoś lepszego, wyższego? Fe ce te wszystkie roboty? Dlaczego? W czym intencja? Dla kogo? Co dajecie ludziom ujarzmionym, podbijanym, ludem stępię? Cym od was wyżej kulturą i cywilizacją? Klaszcie! Szlachetnie! Pogardźcie! Wyższe mas pracujących! A klasę rządzącą w wasze osze mandatu? Olbrzymią, gigantyczną władzą menelnu, odpowiedzialną tylko przed wami Władze, opinią Markotyki dla rządzących Władze - cel sam w sobie. Jak kraj, jakie państwo, mające możność prawdziwego wyboru; wybrał ustrój wroczony na waszy?

Żaden kraj! Żadne państwo! Albowiem ustrój wasz, ustrój zaniesiony na bagno netach, zawieszony na czołgach Armii Czerwonej do innych krajów, ustrój narzucony im brutalną siłą i tą siłą utrzymywany - nie jest ani dyktatorą proletariatu, ani komunizmem, ani socjalizmem, ani demokracją.

Jest to totalna dyktatura zła, która nie nosi istnieć bez nienawiści, bez klasowości, bez przemocy, nienawiści do kontrrewolucjonistów, nienawiści do burżuazji, nienawiści do imperialistów przez komunistów gdzie jest dobrze, gdzie panuje wolność, usiekiło od 1945 roku dwadzieścia milionów ludzi, w tym pokawa, to jest pięć milionów obywateli Korai Północnej, Porwanojsie statystykę Korai, w tych dwóch latach usiekiło do krajów, gdzie jest źle, gdzie panuje wysoka, tytanie!

A ile ludzi usiekiło z państwa, gdzie jest tak źle do was, gdzie jest tak dobrze? Czy tysiąc? Pochwalicie się.

Mówicie u was jest praca dla wszystkich, brakuje tylko do pracy. To dlaczego wasi władcy nie poszli bezrobotnym na Zachodzie i nie zaprowadzą ich do waszego imperium? Bo nikt nie przyjedzie, bo na Zachodzie bezrobotnym jest o wiele wiele lepiej, jak u was nawet dobrze zarabiającym. Czego wy masy pracujące miast i wasi dorobkowiec się wywyższenie dla siebie w ciągu pięćdziesięciu lat po rewolucji, w ciągu jednego pokolenia, kosztom tak olbrzymich wywyższeń, kosztom niewolniczej pracy milionów łagarników, kosztom czołgów własnego życia czy zdrowia? - Niewiele! Prawie nio! Przecież wy jeszcze nie wszyscy macie całe buty i portki. Wasi władcy i właściciele budzą i trumanką Was ciągle, że już wstali, że za dwa lata, Pamiątka Chrześcijańska z kwe burzy, że już w następnej pięćdziesiątce będzie nie tylko dobrze, ale nawet dogoniacie państwa zachodnie. Jest coraz lepiej, ale tylko i wyłącznie waszymi wiadom i całej rządzącej wami klisie. A wy jak odziliście w podartych butach z wielkimi dziurami, tak chodzicie w podartych butach z mniejszymi dziurami. Wy chłopcy kolchozowi, wy robotnicy, Wasi władcy mówią wasi: "Pakt Atlantyczny jest paktem agresywnym skierowanym przeciwko miłnojsom pokój Związkowi Radzieckiemu, jednemu wywołicielowi narodów, obrońcy pokoju. Pośpiszcie wojenną pomoc Niemcy Zachodnie i zachęcając odsetców do akcji przeciw krajowi socjalistycznym". Fakty, którym u was binda, stwierdzają: po drugiej wojnie światowej wszystkie państwa zachodnie przeprowadziły bardzo szybko demobilizację swoich wojsk, pozostawili tylko nie wielkie kontyngenty okupacyjne w Niemczech Zachodnich i w Japonii, zwolnili majątko na całe wojsko basy, tylko Stalin, jedyny oswoodził i obronił pokój nie przeprowadził demobilizacji czołkowiec, nie chciał opuścić zajętych baz w Iranie, wywołał powstanie w Grecji. Rozpoczął zimną wojnę, ogłosił blokadę Berlina, próbując jak każdy dyktator szantażu. Jeżeli się udało, opanowałyby, czyli zjednoczyłyby się całe Niemcy, wykorzystując sympatie, jakimi jeszcze wtedy cieszył się Związek Radziecki - przy pomocy komunistycznych partii Francji i Włoch zaleźnych czołkowiec od Moskwy opanowałyby całe te kraje. Cała Europa znalazłaby się pod butem okrutnego tyrana. Szantaż się nie udał. Plan szalał się. Państwa zachodnie, mając w pamięci strasną lekcję udzieloną im niedawno przez dyktatora Hitlera, przeżyły

szbrodniczą grę oswobodziciela. W obronie i tylko w obronie zagrożonej na nowo wolności świata zawarty pakt zwany atlantyckim w obronie przed wścym imperjalizmem wielokrocyjckim wszystkich władz Rosji. Równocześnie zawoliz Niemcom Zachodnia na utworzenie wojak podległych rozkasos paktu. Wojskami tymi nie mogą Niemcy dysponować samodzielnie, bez zgody wszystkich obrony Pakt Atlantyczny, powstała Bundeswehra, narodzili się nastroje i napa dalej odwoław w Niemczech. To Stalin i jego imperjalistyczna, agresywna polityka była przyczyną powstania paktu atlantyckiego. To Stalin i jego imperjalizm powołał do życia Bundeswehrę. To Stalin i jego imperjalizm obudził nadzieje odwoławców niemieckich. Co za straszliwa ironia historii. Od tego czasu wsi władzy zaczęli narząd państwa zachodnie imperjalistami i podlegaczami wojennymi. Zupelnie tak samo, jak nazwał ich Hitler, bo wymności światła. Wasi władzy tłumaczą wam waszą nędzę komicznością zbrzyd na obronę przed imperjalizmem. Czy przesłanie wolności, niepodległości, suwerenności wszystkim dominom, prawie wszystkim koloniom na świecie, a wszystkim angielskim, francuskim, belgijskim i holenderskim jest imperjalizmem? Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Kto wprowadził swoje wojska na teren wolnych, niepodległych, suwerennych państw? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto napadł na Łotwę, Estonię i Litwę, Estonię i Litwę, Estonię i Litwę, Estonię i Litwę? Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista!

A po zakończeniu drugiej wojny światowej, po pokonaniu Niemiec i Japonii jakie państwa, jakie terytoria zametkowali imperjalistami zachodnimi? Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista!

Wielki Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista! Kto zabrał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowami? Stalin, oswobodziciel, imperjalista!

do spania, pokój na mieszkanie, a nawet i zegarek na rękę. Piekło na ziemi nazywają rajem i wolnością, wolność - to w rozgłoszeniu waszych władz wolność obracania partii, jej aktualnej linii partyjnej oraz jej wszystkich poczynań. To jest pierwsza wolność.

Wolność druga - to wolność potępienia imperjalistów, kontrrewolucjonistów, burżuazji i tych, których kase potępiła wolność. To jest druga wolność. I wreszcie wolność - to samokrytyka, że za mało obawiali się partii i za mało potępiła imperjalistów to jest trzecia wolność!

A dalszej dalszej wolność - to była wolność gwałtów, rabunków, grabieży, mordów czywdziacie za sobą cars, wywołanie w pień ludności zdobyczą miast /wysokich/, buntowalskich Polaków /rzesz Traci/, pań, rzesz państwa, a wód pogromy /wymalasek rosyjski - kontrrewolucjonistów/, burżujów, wrogów ludu czyli tych wszystkich, którzy byli i muszą być kase, i ten strażnica. Co spowodowało wyzłazienie i wywołanie w latach 1918 - 1967? To strażnica. Ci miliony ludu własnych, niewolnych oywateli, więcej niż przyniosła ofiar drugą wojną światową. W imię czego i po co to zrobiono?

Dla was, biedni, zagubieni, ogłupieni i terroryzowani natrętną propagandą chłopci i robotnicy wolność - to wolność robienia zła - innej wolności nie ma, nie rozumiacie, bo nikt wam o niej nie powiedział. Bo prawdziwej wolności nie mieliście nigdy. "Wolność wolności" była i jest przez waszych kadrowych władz i właścicieli ukasana za szbrodnicy, wsi władzy robią z was bezdusne, bezmyślne automaty do wykonywania planów produkcyjnych, do spontanicznych organizacji i demonstracji organizowanych przez waszych tyranów. Wy nie macie żadnego wpływu na nic. Wasi się pogardza, z wami się nie liczy. Wy nigdy nikogo nie wywieracie. Wasza rola wyborcza ogranicza się tylko do wrzucenia kartki z wydrukowaną na niej jedną jedyną listą ludzi, ludzi już przedtem usgodnionych i mianowanych przez jakiś komitet wyższego szczebla: posłami, delegatami, deputatami. Wy nie możecie nawet przeciw temu protestować niebraniem udziału w tej farcie, wrzucaniu kartek, bo przyjdzie po was auto i zawiezie was do lokalu, żebyście tę kartkę jednak wrzucili. Od pięćdziesięciu lat zabija się w was wszystkie szlachetniejsze uczucia i odruchy, takie pojęcia jak: wolność, przełamać, wolność wyboru światopoglądu, wolność krytyki, wolność od strachu, wolność wyjazdu za granicę, wolność zmiany miejsca pobytu, dążenie do poznania prawdy, do czegoś lepszego, wyższego, są dla was pojęciami pustymi, niezrozumiałymi, nie zamierzającymi konkretnych treści, was tylko naucono kłamać, patrzeć w oczy okamywanego. Waszego cara i Carską Rosję nazywano szandarem Europy, szandarem narodu i wy go tak też nazywacie. Czy chcecie, aby te "resztki ludzkie", jakie wogę pozostać po wojnie nuklearnej, do której dąs wsi władzy i którą wywołują nasywały was katem narodów i mordawcy świata? Jak to jest możliwe, że wszystko, co było dobre, szlachetne, potrafił wsi władzy przemienić w zło? Co było przyczyną i motorem, że nieważniczą zastąpiono miłość i szbudowno takie straszliwe imperium zła? Odpowiadajcie mi, nie zamierzającymi konkretnymi treściami, was tylko naucono kłamać, patrzeć w siebie, władza totalna, bezgraniczna, bezwzględna, absolutna, nie mogać o żadnej krytyki, nie licząca się z niczym. Dążenie do osiągnięcia takiej władzy wywołało - według nas chrześcijan - bunt aniołów przeciw Bogu, ludzkiej ludzkiej Opamiatajcie się! Młodzieży, przyszłości narodu, nie daj się mordować co dwadzieścia lat, aby na świecie zapanowały, lub nie zapanowały rozmaite isy!!! Nie dajcie się mordować, aby taka czy inna grupa ludzi zdobyła władzę totalną i ludzki, który nie zapomnielicie jeszcze najpiękniejszego słowa na świecie - "miłość"! Ludzkie, w których może jeszcze tkwi iskierka uczuć ludzkich! Opamiatajcie się! Uszyście się kryki! Krzyk szarego, zwozajnego człowieka, krzyk narodu, który własną i naszą wolność, kochać ponad wszystko, ponad własne życie! Opamiatajcie się! Jeszcze nie jest za późno!

Dopiero kiedy zamilił przewleczono go do izolacji i tam zajeli się Nim lekarze. Na sądzie bezpleci, do zosa cierpiącego nie dopuszczono nikogo, nawet jego własnej żony.

żona w dniu 8 września nie znając planów swego męża, który rzekomo pejechał do rodziny i miał wrócić wieczorem do domu, spokojnie czekała na jego powrót. Tymczasem w trzy godziny po zejściu na stadionie w Warszawie do drzwi Marii Siwca zapukano kilku panów, przedstawiając się jako Milicja Kosowny Wojewódzkiej z Rzeszowskiej ulicy, nina byli i z przesyła /kilkasmochośtu stało przed domem/ oświadczyli, że mają nakaz przeprowadzenia rewizji pokazując go, ale nie wyjaśniając przyczyny. Na pytanie co się stało czy coś z jej mężem? Odpowiedzieli, że dowie się w swoim czasie. Zaczęła się rewizja /było ich wszystkich 11-ty/ w całym mieszkaniu (trzy pokojowy) trwała ona kilka godzin. Nie znaleźli nic. Dziesiątego września rano żona Ryszarda Siwca otrzymała telegram informujący ją, że Ryszard Siwca przebywa w szpitalu praktyka - stan ciężki - druga klinika chirurgiczna, odeszła tego samego dnia Maria Siwca jedzie do Warszawy i późnym wieczorem jest już w szpitalu. Tam oświadczone jej, że mają rozkaz nikogo nie wypuszczać do chorożego. Dopiero na drugi dzień tj. dziesiątego września umożliwiono jej widzenie się z mężem Ryszardem. Jest on ciężko obciążony, z podługosną kropłiwką i krodkami śnieczującymi. Rozmawia z żoną, ale jest słaby i bardzo wyczerpany. Następnego dnia około południa traci przytomność. 12 września o godzinie 3,30 rano kończy życie.

Maria Siwca Siwca zachowała formalności, jest dwukrotnie przesłuchiwana na komendzie rejonowej i wojewódzkiej w Warszawie gdzie oddają jej osobiste drobiazgi męża. Dnia 13-tego września wraca Ryszard Siwca z w zapłombowanej trumnie do Przemyśla. 15-tego września /niezależnie/ zostaje pochowany na cmentarzu Przemyśla - Zasanie.

Były to trochę oszu - w polskich środkach masowego przekazu nie ukazała się nawet ślad wzianka o okolicznościach w jakich zmarł Ryszard Siwca. Najwidoczniej bali się go nawet po śmierci. W niedługim czasie po tym wydarzeniu cały świat dowiedział się o drugiej stronie pochodni z państwa komunistycznego - o oszchu Janie Palachu - jego bobaterska śmierć znalazła oddźwięk w jego kraju i nawet przybódcy jak Dubczek, Sarkowski, Swoboda i inni złożyli hołd i kondolenacje jego matce. Natomiast w swojej Ojczyźnie, w Polsce henryka celowo rozpowszechniają pląski że mój ojciec Ryszard Siwca był nałogowym pijakiem, chorym na umyśle, a nawet to, że uciekł do Stanów Zjednoczonych. Pomny jednak na nakaz ojcowski "Prawda niech tylko znaczy prawdę" napisanym się wiedząc, że prawdy zabif. się nie da, nie da się jej też ukryć przed historią. Prawda obroni się sama!

Wit Siwca

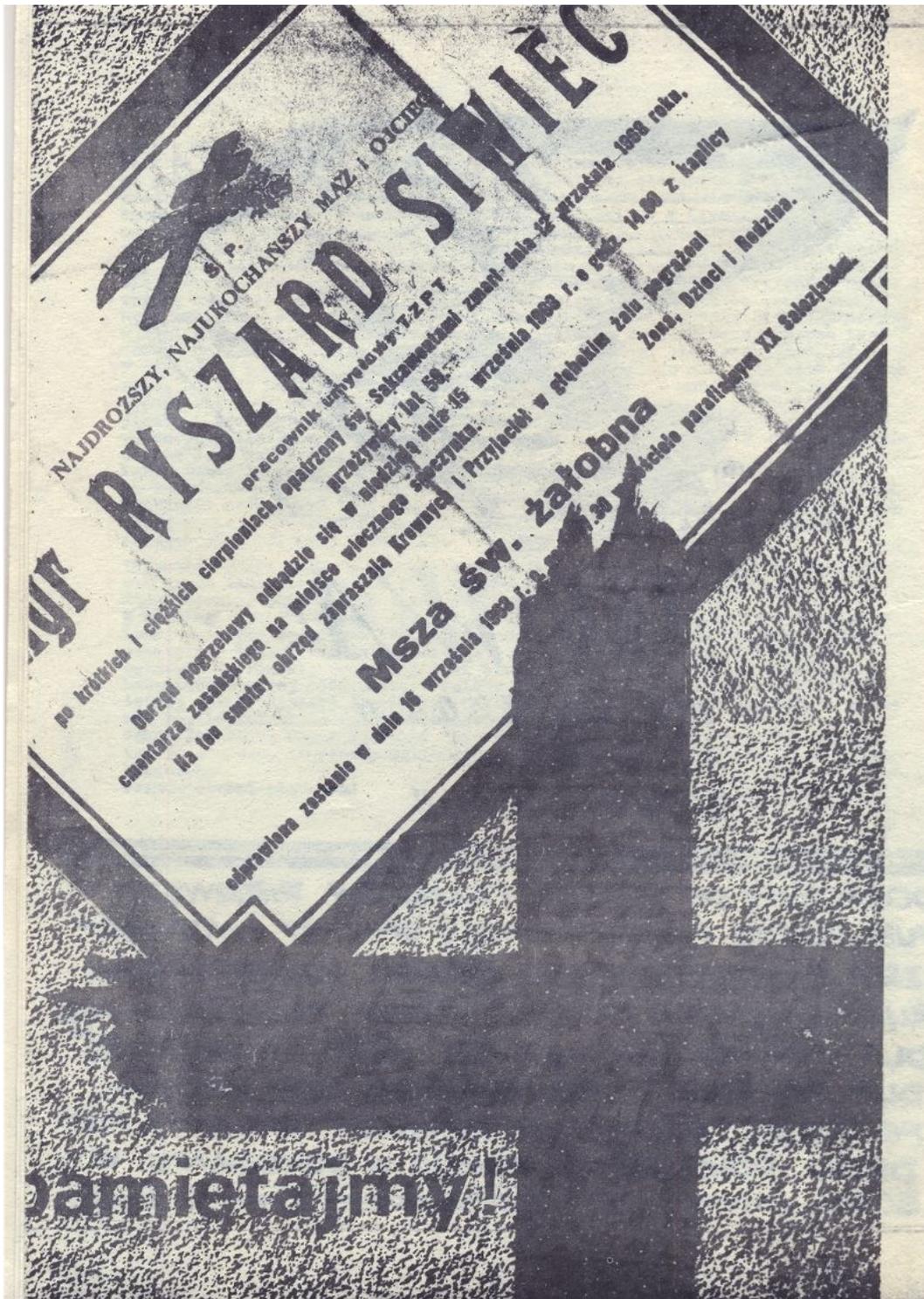
(...) Ostatnie słowo Ryszarda Siwca zostało zapisane w odtworzonego zapisu magnetofonowego /sed./

MOWA

młodzieżowa
oficyna
wydawnicza

ODDAJEMY DO RĄK CZYTELNIKÓW PIERWSZĄ, PUBLIKACJĘ MŁODZIEŻOWEJ OFICYNY WYDAWNICZEJ ZAINSPIROWANEJ PRZEZ UCZESTNIKÓW RUCHU MŁODEJ POLSKI. MOWA POWSTAŁA NIE DLA PRAWD OFICJALNYCH, MOWA TO WOLNOŚĆ DLA PRAWDY I NIE KRĘPOWANIE SKOŃ. POPRZEC SZUKANIE PRAWDY CHCEMY MŁODEMU POKOLENIU POMÓC W DOKONANIU WYBORU. /REDAKCJA / PRZEDRUK DOZWOLONY Z PODANIEM ŹRÓDŁA!

The cover of the booklet published in 1981

The collection of the Siwiec family

Previous plaque at the 10th- Anniversary Stadium

Fot. Authors

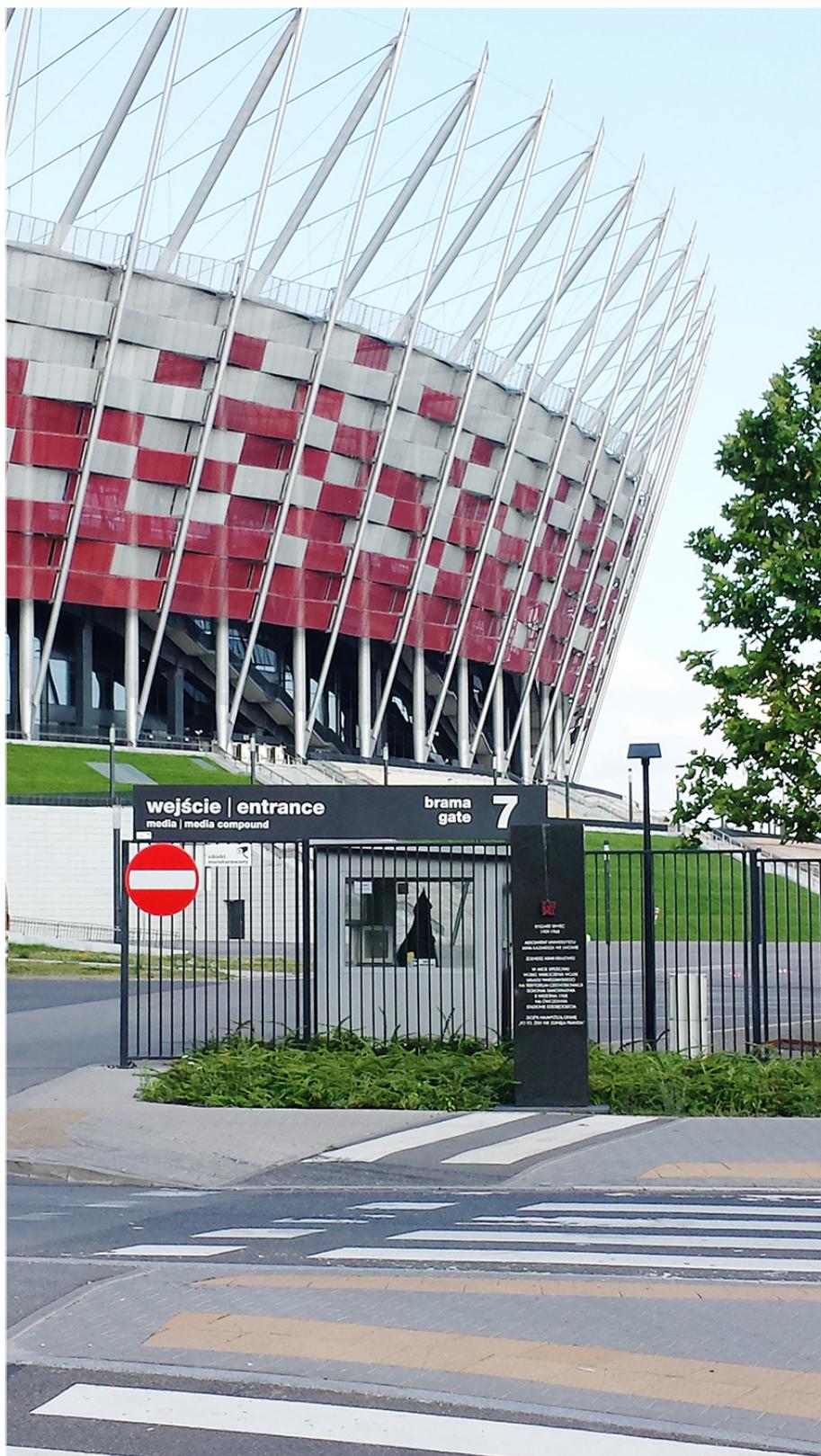
The contemporary obelisk in Ryszard Siwiec Street next to the National Stadium

Fot. Jacek Adamiak

The contemporary obelisk in Ryszard Siwiec Street next to the National Stadium

Fot. Jacek Adamiak

The contemporary obelisk in Ryszard Siwiec Street next to the National Stadium

Fot. Jacek Adamiak

In 1991 a film 'Hear My Cry' and a radio drama 'The Will' were made. Both were directed by Maciej Drygas. He tried to answer a question why such a great tragedy was concealed. Why did such a dramatic and drastic protest which took place before masses of people turn out to be futile?

I

And then when the transmission was over we started thinking. Why did this man set himself on fire during the show, the dancing and not during Gomułka's speech? Because, I'm convinced, if it had happened during the speech, the buzz of the stadium would have distracted him, like us.

The speech would have been interrupted and the whole world would have seen it.

II

The situation with Siwiec was like a train crash. I never... It didn't fit my way of thinking. I just can't explain it. Maybe because for us, Poles, suicide is culturally unacceptable. I don't know.

I

It feels to me that his protest which ended so tragically was very unsuccessful. It dissolved in these Polish folk dances. In colourful ribbons we were talking about.

II

I thought it was better for him that he died. That of all things that would have happened to him in life, death was probably a better option.

Now, years after I'm wondering how I knew it. Because I had no idea about extermination, Katyń and what the system was doing to people. I learnt about these things later, yet subconsciously I knew, although I hadn't heard of it before, that there had to be a punishment for this.

And I think that also for this reason this death seems so futile. This is us subconsciously accepting the dreadful side of the system.

...he dissolved in these folk Polish dances...

The extract comes from the documentary by Maciej Drygas 'Hear My Cry'

Ryszard Siwiec was finally and adequately acknowledged and recognised by the state authorities. In 2001 Czech president Václav Havel decorated him posthumously with Tomáš Garrigue Masaryk Order. It is also noteworthy that the memory of his act in the Czech Republic lives on. The Polish Institute in Prague greatly contributes to treasuring this memory. In 2008 on the initiative of the Polish Institute and the Czech Philharmonic Orchestra a concert in his memory took place. In the same year the first monograph on Ryszard Siwiec written by Petr Blažek was published. In 2009 with the support of the then mayor of Prague Pavel Bem and the Institute for the Study of Totalitarian Regimes – Havelkova Street in a Prague district of Žižkov where the Polish Institute is situated was renamed Siwecova Street. A year later a monument commemorating Ryszard Siwiec's act funded by the Council for the Protection of Struggle and Martyrdom Sites was unveiled in front of the Institute building (the copy of the monument is located in Warsaw).

Naming a street in a Prague district of Žižkov after Ryszard Siwiec, 13th February 2009

The collection of the Polish Institute in Prague

Unveiling the monument of Ryszard Siwiec, 20th June 2010

The collection of the Polish Institute in Prague

Unveiling the monument of Ryszard Siwiec, 20th June 2010

The collection of the Polish Institute in Prague

The concert of the Czech National Philharmonic Orchestra “Music for Prague. In memoriam Ryszard Siwiec”, 8th September 2008

The collection of the Polish Institute in Prague

The concert of the Czech National Philharmonic Orchestra “Music for Prague. In memoriam Ryszard Siwiec”, 8th September 2008

The collection of the Polish Institute in Prague

In 2003 Polish president Aleksander Kwaśniewski following the request of the Institute of National Remembrance decorated Ryszard Siwiec posthumously with the Commander's Cross of the Order of Polonia Restituta. His family did not collect the decoration until 2007 from President Lech Kaczyński. In 2006 Slovakian president Ivan Gašparovič decorated Siwiec with the Order of the White Double Cross.

The residents of Przemyśl have not forgotten Ryszard Siwiec either. One of the bridges was named after him and in 2008 a commemorative plaque was fixed into the wall of the tenement block where he used to live. A year later on his 100th birthday a commemorative plaque was funded in Dębica and fixed into the wall of the primary school he had attended.

Czech president Václav Havel gives Elżbieta Siwiec-Szabada the Tomáš Garrigue Masaryk Order which her father was decorated with posthumously, 28th September 2001

The collection of the Siwiec family

The Tomáš Garrigue Masaryk Order (the Czech Republic, 2001)

The collection of the Siwiec family

UDĚLUJI

RYSZARDU SIWIECOVI

IN MEMORIAM

ZAVYNIKAJÍCÍ ZÁSLUHY O DEMOKRACII A LIDSKÁ PRÁVA

ŘÁD TOMÁŠE GARRIGUA MASARYKA

I. TŘÍDY

V PRAZE DNE 28. ŘÍJNA 2001

Václav Klavž

PREZIDENT REPUBLIKY

MATRIČNÍ ČÍSLO:
TGM.1 B. IN. II. IM.

The Tomáš Garrigue Masaryk Order (the Czech Republic, 2001)

The collection of the Siwiec family

The Commander's Cross of the Order of Polonia Restituta (2003, collected by his family in 2007)

The collection of the Siwiec family

St. Wenceslaus (2004)

The collection of the Siwiec family

The Order of the White Double Cross (Slovakia, 2006)

The collection of the Siwiec family

The plaque unveiled on 7th March 2009 in Dębica

Fot. Petr Blažek

About the project

The project “An ordinary man’s cry. Ryszard Siwiec 1909–1968” was developed in order to expand on a traditional exhibition called the same way. It consists of: a website which you are now visiting, e-books as well as a disc which contains the Polish website edition designed for educational institutions.

We hope that thanks to its electronic form Ryszard Siwiec’s story will reach a wider audience and he will not only be remembered by the Poles but also Czechs and other nations.

We would like to thank you for taking your time to familiarise yourselves with the subject. At the same time we would like to give our acknowledgements to all people and institutions without whom this project would have failed:

The Siwiec family

Maciej Drygas

Petr Blažek

Agnieszka Andrzejewska

The Polish Institute in Prague

The Sejm Library

The Adam Mickiewicz Museum of Literature

Educational Film Studio

The Centre for Citizenship Education

Radio Free Europe/Radio Liberty

Website kronikarp.pl

East News Agency

and all those who offered us their advice, help and valuable comments

Autorzy

Texts:

Jakub Izdebski, Marcin Krzanicki PhD

Cover and typesetting:

Marcin Krzanicki PhD

Project reviewers:

PhDr. Petr Blažek, Łukasz Kamiński PhD

Editing:

Małgorzata Strasz

Translation:

TurboTlumaczenia.pl